

ABONAMENTUL:

Pe un an . . . 28— Cor.
 Pe jumătate an . . . 14— "
 Pe 3 luni . . . 7— "
 Pe o lună . . . 2-40 "
 Numărul poporal:
 Pe un an . . . 4— Cor.
 Pe jumătate an . . . 2— "
 Pentru România și
 America . . . 10— franci.
 Numărul de zi pentru Ro-
 mania și străinătate pe an
 40 franci.

ROMÂNUL

REDACȚIA
 și ADMINISTRAȚIA:
 Strada Batthyányi Nrul 2.
 INSERTIUNILE
 se primesc la adminis-
 trație.
 Multămite publice și Loc
 deschis costă șirul 20 filerl.
 Manuscrisurile nu se in-
 napoiază.
 Telefon pentru oraș, co-
 mitat și interurban Nr. 730.

Impăcarea și sufragiul universal

— Ecou al adunării de Joi —

(Articol venit din afară — dela un ascultător)

Manifestația măreață a poporului românesc, în adunarea de Joi, ținută la Arad — ne-a întărit din nou convingerea, că politica, care o urmărește partidul național român, e pe calea cu adevărat bună și că acest partid nu îl face numai comitetul național, nici o mână de intelectuali numai, pretinșii agitatori, nici nu se resumă în atitudinea și în vocea presei românești numai, ci el e aievea poporul românesc întreg, dela opincă și până la Vlădică. Da, da, în butul tuturor aparențelor, pe care cei dela putere caută cu rafinement atât de tendențios, să le proiecteze asupra figurilor cinstite ale vlădicilor noștri, cutezăm din nou, să afirmăm, cu toată convingerea: dela opincă și până la Vlădică!

Și ar fi o abnormitate, ar fi cel mai neînțeles și nefiresc fenomen, dacă nu ar fi așa, sau ar fi simptomul celei mai grave boale, dacă aievea ar exista prefinsele și mincinoasele deosebiri prăpăstioase, cari neconținut se debitează din partea dușmanilor; ele ar fi inșeși sgârșiturile agoniei poporului românesc. Iar acesta a dovedit-o și pân'acum și ieri și alaltăieri, o dovedește în totdeauna și va dovedi-o mâine și'n vecii vecilor, că e sământos și că trăiește și că vrea să trăiască.

Unul și nedespărțit, poporul românesc, dela opincă dar, până la Vlădică!

Solidaritatea e condiționată de omogenitatea intereselor. Iar interesele și prin urmare dorurile și aspirațiunile indivizilor, sau ale categoriilor sociale, din cari se compune neamul nostru românesc de-aici, nu că n'ar fi întru toate perfect omogene, dar sunt aproape identice. Zică-ni-se ori ce, dar o repetăm din nou: diferențe de poziții sociale, de categorii sociale există și la noi, dar deosebiri de clase sociale, nu și nu. Cel puțin deocamdată nu. Înțelegem aceasta în cel mai materialist sens al concepțiunii.

Mănuța de oameni a intelectualilor noștri, dela învățătorul școalei umede populare și până la cârja archierească — oji se razimă pe muncă. Caută-le buzunarele, ori cămăruța goală la unii, ori caută să afli visteriile celorlalți — aceleași rezultate. Doar îi poți număra pe degete la noi pe aceia, cari azi ar putea să trăiască fără muncă proprie și imediată, singur după rentele averii ori capitalului lor și

acestea aproape la toți nu moștenite din moși strămoși, ci trudite crâncen de azi pe mâne. Noi clasă privilegiată nu avem.

Apoi fărâmul de industriași și negustori, cu băncile noastre cu tot — începând dela negustorul simpatic mărginean, care începe să ne împetrițeze satele, cu frumosul lui port săliștenesc, până la Vulcan și Comșa, cu magazinele lor mari, înfloritoare și cu rețeaua lor spornică de sucursale; începând dela mica asociare de credit și economii, cu 4000—5000 coroane capital cotisat, până la milioanele „Ardelenei“, „Victoriei“, „Albinei“ — nu sunt toți și toate legate cu mii de legături de interese, de binele și de fericirea milioaneilor de țărani muncitori români?! Nu bunăstarea și puterea și înaintarea acestora, condiționează, ba e unica bază a existenței lor. Doar nici milioanele băncilor noastre, n'au luat niciodată parte pân' acum, nici la finansarea împrumutului japonez, nici a celui rusesc, nici politică de devize n'au apucat să facă încă — ci escomptează zilnic cu cinste și cu omenie cambiile și valorile țaranului român. Ce să mai zicem noi apoi, ceata cestorlalți proletari intelectuali?! Cu cât rodește mai mult brazda țaranului, cu atât va fi mai albă prescura preotului. Cu cât îi sporesc mai mult vitele, cu atât e mai gras onorarul avocatului. Cu cât nu va fi silit să umble el desculț — va trăi din prisosința muncii lui iarăși opincarul, pielarul, cismarul. Iar când exigențele lui vor reclama case durate din piatră și cărămidă în locul bordeielor, se va spori ca prin farmec ceata multor industriași și comercianți.

Evident. Viața noastră a tuturor e condiționată de viața poporului românesc dela țară. El ne pune pânea cea de toate zilele, pe pânzătura, țesută iarăși de ale lui femei, de pe mesele noastre. Da, da. Și de mii de ori e minciună, când se afirmă, că democrația noastră a intelectualilor, atât de largă și de progresată, în concepțiunea și pretențiunile ei — e falsă și că avântul nostru pentru luminarea și ridicarea poporului de la sate e — demagogie. Și e minciună iarăși pe de altăparte, când se afirmă, că programul nostru național e al întreg poporului românesc.

Marea manifestație de Joi, ne-a dovedit-o aceasta tuturor, câți fericiți am fost, să luăm parte. Iar norocoasa idee a organizatorilor acestei adunări, de-a aplica stenograf, pentru fixarea aproape foto- și

fonografică a decursului ei, a dovedit tuturor și celor ce n'au luat parte, că țărâ-nimea adunată înțelege perfect rostul ei politic. Dovada: întreruperile și aprobările, frapant de corecte. A dovedit, că singurul și adevăratul reprezentant politic al poporului românesc este comitetul național, ca executor al programului național.

O poate zice aceasta despre sine guvernul ungar? Este oare el adevăratul reprezentant nu al puterii brute numai, ci a voinței ideale a Statului ungar?! Ori chiar a dorințelor și voinței întreg poporului maghiar numai?! O poate aceasta, cu toată dreptatea afirma despre sine contele Khuen, ca premier, de lege, ori contele Tisza, ca premier, de facto?! Ori o poate afirma parlamentul ungar?!

Nu, și de mii de ori nu!

Câtă vreme, parlamentul ungar și colorarul său guvernul, ori mai bine zis guvernul ungar și decorul său, întru atâta lipsit de miez, parlamentul — n'au răsărit din brazda rigolată cu ascuțișul curat, al sufragiului universal — le contestăm atribuțiunile acestea.

Ei bine, câtă vreme nu le au încă, putem noi oare să înțărăm cu ei în serioase și cu adevărat rodnice și durătoare tratative de pace?! Oare chiar, să fie succes, să fie plantat câteva rămurele de măslin, în pământul nerigolat încă, să fi sămănat câteva sămâncioare, secate prin ariditatea atâtor târgueli, ale păcei — oare n'ar fi fost și n'ar fi primejduite aceste șubrede mlădițe de mulțimea vermilor, cari umple azi pământul politic al țării noastre, și stârpirea cărora, chiar cât de grabnică și cât de radicală, o reclamă azi, rigolarea prin ascuțișul adânc tăietor al sufragiului universal?! Și oare sământa n'ar fi fost aruncată la marginea drumului, ori între spini, ori...

Concluziunea firească dar, trasă în urma frumoasei adunări de Joi și învățătură adâncă, ce ne-a dat-o ea și memento-ul implacabil pentru toți îndoelnicii, pregătitorii și oportuniștii e: că poporul românesc întreg, fără deosebire de indivizi și categorii sociale dorește pacea și a țării și cu poporul maghiar. Cine n'ar dori-o mai sincer decât poporul românesc, care n'a avut încă clipă de răgaz, de atâta vrajmășie a luptelor, pe cari de veacuri a trebuit să le poarte?!

Dar s'a convins acest popor, că această pace nu va putea răsări rodnică

și durătoare, decât tratată dela egal, la egal, în parlamentul țării, ales pe baza sufragiului universal, egal, direct, secret și pe comune, împărțite fiind cercurile, pe baza cadastrului național și observată fiind, cu strictete absolută, curățenia legii!

Așa dar :

„Alons enfants de la patrie...”

Și la revedere, frați Români, la adunările, cari vor urma!

Insemnătatea și necesitatea partidelor

Ori cât de serioase sunt inconvenientele amintite, o analiză imparțială, social-psihologică sau istorico-filosofică, nu va putea să nu recunoască, că partidele nu numai că sunt o apariție inevitabilă, ci chiar și absolut indispensabilă a vieții publice. Părerea lui Hegel, că ceea ce există este totodată rațional, își menține valoarea și în privința aceasta.

Partide se nasc pretutindeni acolo unde are să se manifeste o mulțime neorganizată, ca să ia rezoluții și să acționeze. Apariția lor se întâmplă ca o necesitate psihologică și totodată teleologică. Cu necesitate psihologică: interesele și păreri diferite, existente în mulțime, se atrag și se resping, după mărimea înrudirii și a contrastului. Văzând contrastul se închiagă cei înrudiți în grupuri strănse.

Acest procedeu psihologic este motivat e totodată necesar din punct de vedere teleologic: din formarea partidelor abea se formează din masa chaotică un întreg ramificat, care este în stare să delibereze și să hotărască. Formarea partidului e totdeauna organizarea de nevoie, născută spontan, a unei mulțimi, pentru ca să poată fi peste tot capabilă de acțiune.

Să luăm o adunare ca „Reichstag”-ul german: fără ramificarea în partide ar fi o masă neajutorată, care n'ar fi în stare să aducă nici judecăți comune, nici hotărâri sigure. Cine a fost de față vreodată la o adunare studentească sau la o adunare populară strănsă ocazional din toate părțile, știe, cât de fără de cap sunt toți și cum adunările sunt espuse la voia întâmplării. La început auzi păreri, cari se încrucișează fără de nici o legătură, venite din toate părțile rozetei vânturilor, păreri, cari cearcă în zădar să ajungă în legătură unele cu altele: în sfârșit reușește un orator să aducă o lozincă plină de efect sau o haită de oameni se înstăpânește asupra întregii adunări, în urma unei dibace împărțiri a rolurilor. Acum se aduce o rezoluțiune, se întâmplă o votare, care figurează drept expresie a

părerilor și a voinței întregii adunări sau a majorității ei. Aceeași adunare ar hotărî mâine, dacă ar fi din nou chemată, sub altă influență, cu aceeași majoritate tocmai contrarul. Massele neorganizate sunt ca năsipul ușor, care-l vântură vântul în dragă voie.

În urma formării partidelor stabile, solide, mulțimea ajunge capabilă de deliberare și de hotărâri. Grupările iau poziție într-o chestiune în constăturile anterioare desbaterei; în ședințe de partid regulate se deliberează, cum se prezintă chestiunea din punctul de vedere al partidului acestuia, cu toate presupunerile și cu toate urmările ei. Acestor ședințe preliminare, în cari s'au orientat grupările asupra chestiunii, poate să le urmeze ședințele plenare, căci acum pot să se țină. Trimițându-și partidele ca oratori pe cei mai bine instruiți membri ai ei, ca să le reprezinte păreri, capătă întreagă chestiunea o apreciere din cele mai deosebite puncte de vedere; interesele deosebite au ocazie să-și expună părerea, înainte de aducerea hotărârii. Misiunea ordinii de zi este de a asigura posibilitatea tuturor și a scuti astfel adunarea, în urma unei deliberări generale, de hotărâri pripite. În felul acesta este posibilă o luare a unei hotărâri, care să exprime, într'adevăr, ceva ce se apropie de voința unitară a mulțimii, unitară cel puțin în senzul, că mulțimea știe ce vrea și ce hotărăște.

Aceasta este cea mai învederată necesitate a formării de partid. Ahea formarea aceasta dă, ca să mă exprim printr'un paradox, posibilitatea unei mase la o acțiune unitară. De aceea există ramificare ori unde are o mulțime să desbată, să aleagă, să hotărască în Stat, în comitat, în fiecare societate sau colegiu mai mare, cu cunoașterea aceea instructivă a necesarului, proprie, culturii istorice, precum și organice, de aceea se formează în curând în internul complexului grupări mai mult sau mai puțin închiegate, cari îi dau posibilitatea de a desbate și de a avea o voință.

Există și o a doua formă de organizare; față în față cu organizația de jos stă cea de sus, față de cea spontană a societăților, aceea a aristocrației: aici se ramifică masele și se fac capabile de acțiune în urma unei voințe unitare peste ele. Exemplul cel mai eclatant ne oferă armata: ramificare și împărțire de muncă până în cel mai mic amănunt, dar o excludere absolută a ramificării în pătura de jos, prin urmare o excludere a întregii existențe de partid. Monarhia absolută este organizată după același principiu; și biserica romană. O unitate viguroasă a voinței dă formei acesteia o mare putere în acțiune. Dar acestui favor i stă în față un pericol: pericolul zace în faptul, că lasă ca factorii dela periferie să se mortifice încetul pe încetul, în urma lipsei de activitate independentă, căci organizarea aceasta contrage într'un singur

punct adevărată activitate a hotărârilor și a voinței.

Factorii dela periferie își pierd dimpreună cu inițiativa proprie și spontaneitatea; vin apariții de paralizare în domeniul inteligenței, a voinței și a conștiinței; complexitatea corpului pierde din sensibilitate; se pot naște pagube interne fără ca să fie simțite, boala poate să înainteze, înainte de a fi constatăta chiar, în urma lipsei de conștiință de sine și de simț de rezponsabilitate, la factorii respectivi. Statul Bourbonilor și Statul lui Frederic cel mare ne dau exemple istorice la cele susținute mai sus; o urmare a organizației absolutiste este nepăsarea lămpită în care se află cetățenii față de Stat.

Cu aceasta am fi atins al doilea moment, de unde e învederată necesitatea formării de partide în viața politică; formarea de partide este mijlocul de a aduce la dezvoltare toate puterile vii, cari se află în populație, de a da expresie tuturor intereselor și de a asigura astfel sănătatea complexului. În timp ce diferitele interese se asociază, mai cu seama cele atâtea, în societăți de partid, câștigă putere de a aduce în mișcare acțiunea complexului. Tocmai din faptul acesta se naște apoi la ele iarăși interesul de a se manifesta pentru complex și pentru conservarea lui.

Cea mai nouă formațiune de partid ne dă un exemplu pentru aceasta: partidul social-democrat. Interesele clasei muncitorești, a clasei celei nouă a muncitorilor din orașele mari, a muncitorilor industriei mari, sunt fără doar și poate foarte importante, nu numai pentru clasa aceasta, ci și pentru poporul întreg, ar fi o păgubire grea a complexului o vestejire economică și etică-spirituală sau o degenerare corporală a clasei muncitorești.

Amintesc numai că un popor, care vrea să se mențină și să persiste singur pe puterile lui proprii, n'are un interes mai important decât acela, ca familiile maseilor largi să rămână capabile de lucru și să producă o generație viitoare capabilă, sănătoasă trupește și moralicește. Și acum va ieși și mai bine în evidență și nu se va mai putea îndoi nimeni, că interesele acestei clase n'au fost învederitate de atenția cuvenită, până ce nu s'a organizat ca partid; nici din partea guvernului, nici din partea partidelor existente nu i-s'a dat atenția după cum ar fi meritat-o, de fapt. Firește, fiecare simțește trebuințele sale proprii și sarcina proprie, nu aceea a celorlalți, despre sarcinile lor, poate ști în abstracto, dar pe el nu-l apasă. Ahea după ce a străbătut un partid puternic și bine închiegat muncitoresc, ca factor în viața noastră publică, abea acum se vede importanța acestor lucruri și discută toată lumea întrebările sociale.

În urma recunoașterii octroate întemeietorului imperiului german au fost înființate asigurarea muncitorimei și legile pentru apărarea muncitorilor,

IN CIMITIR

— Schiță. —

De Constantin A. Giulescu

Rătăceam odată printre mormintele unui cimitir. Nu știu prin ce împrejurare intrasem pe poarta acestui lăcaș.

Era o zi de toamnă târzie. Și ce tristă e toamna în cimitir!... Soarele cobora spre asfințit împurpurând o grămadă sdrănțuită de nouri, care se ridicau în depărtate zări albastre...

Pe cupole arămuite se topiau globuri de foc, risipindu-se în mănunchiuri de culori viorii; iar pe de-asupra lespedelor de marmură albă și neagră, treceau în șir umbre nevăzute, părând fâlfâiri din aripi, fluturări din mâini diafane, venite din alte lumi...

Mă opream în fața unui simbol crestă în marmoră. Ceteam o gândire săpată în piatră, ori o rugă pentru izbăvirea celui dus! Priveam ici o statuie, dincolo o cunună de flori aruncată pe o cruce, și din toate colțurile cimitirului, părea că se ridică mii de glasuri, care mă implorau cu voce stinsă:

„Roagă-te și pentru noi!”

Am apucat pe aleia din stânga. Salcâmi și castanii sălbatici își scuturau frunzele. Și ce jalnice sunt foile căzute în cimitir!... Pare că sunt lacrimile cerului, cari ard de durere pământul, care acopere pe cei duși de mult!...

Ușile cavourilor erau pe alocuri deschise, lăsând să se vadă buchetele de trandafiri și crisanteme cari le împodobeau intrarea.

Din depărtări veniau sunete lugubre, ieșite de sub pământ, care te înfiorau din creștet până în tălpi. Era timpul, când paznicii închideau mormintele. Păreau niște oftaturi grele, venite din adânc!...

Corbi singuratici treceau pe sub nori, ferindu-se par'că, să se oprească în acest lăcaș al odihnei!

Fără să-mi dau seama, ca pironit locului, m'am oprit în fața unui monument de o dure-roasă frumusețe, dar care mi-a lăsat în suflet o tristeță fără margini.

Pe-o cruce de marmură albă, mai albă de cât albul imaginar, am putut ceti cuvintele:

„Aici odihnește Alexandru Isvoranu, mort în etate de 19 ani”.

În față, pe un soclu tot de marmoră, ședea în genunchi mama lui, cu mâinile împreunate spre rugăciune. Săpată în mărime naturală, cu ochii plecați spre pământul, care i-a răpit odorul, și cu fruntea încrețită de puterea loviturii, părea statuia durerii, care se roagă pe mormântul fericirii pierdute!...

Dinainte-i, stau împrăștiate flori și lacrimi, iar deasupra se împreunau ramurile a patru molifi, îmbrăcând totul într'o liniște desăvârșită!...

Sărmana! Părea că se roagă la întu-neric!...

Am stat mai bine de un ceas în fața acestui monument. Am simțit șirul de lacrimi, care îmi picurau din ochi, și mi-s'a împletit în suflet o tristețe ucigătoare, urcând treaptă cu treaptă întreaga scară a durerii!...

Atunci mi-am zis: Nu trebuie să turburăm pacea celor ce se roagă. Și... am plecat...

Când treceam cu pași grăbiți printre morminte, mi-se părea, că voci rugătoare mă strigă din urmă, zicându-mi: „Mai rămâi, mai rămâi cu noi”.

Din capătul alei m'am întors ca să privesc încă-odată spre monumentul durerii. Vântul mișcă frunzele din castani, gonind pe acele căzute pe cărări. Mi-s'a părut o clipă, că de lângă crucea de marmură albă îmi vine o fluturare de uframă...

Era poate un semn, o chemare, venită din alte lumi!...

Dr. STEFAN TĂMĂȘDAN

medic univ. specialist în arta dentistică,

ARAD, vis-à-vis cu casa comitatului.

Palatul Fischer Eliz. Poarta II.

Consultații dela orele 8—12 a. m. și 3—6 d. a.

legile acestea n'au fost create din partea social-democrației, au fost chiar respinse din partea ei, totuși existența lor este a se mulțumi ființei noului partid. În sfârșit nu se va trage la îndoială nici al treilea lucru: că masele populației muncitorești ajung într-o relație internă față de Stat, în urma posibilității date în formațiunea de partid de a se manifesta și a câștiga drepturi pe cale politică, relație, care a încetat de mult de a mai fi curat dușmănoasă. Nu vei putea dori, ori cât de neplăcut este adeseori partidul social-democrat, ori și cât de turbat se va manifesta câteodată, ca să dispară cu desăvârșire din viața publică. Ceeace poți dori este ca să se desvolte dintr'un partid revoluționar într'un partid, care se bazează pe starea actuală, dată, un partid de reformă, care reprezintă interesele clasei muncitorești.

O importanță analogă are de altfel, vădit, și organizația unui partid catolic. Nu-i vorbă, se știe și mai înainte despre existența unei populații catolice în Germania; conștiința, că avem de a face cu interese ideale, puternice și pline de viață, a câștigat-o poporul german și bărbajii lui de Stat abea prin pășirea partidului centrului. Nu e întrebarea aici dacă reprezentanța acestor interese s'a întâmpnat pretutindeni într'un mod, care servește intereselor generale, nici dacă interesele catolice sunt — în general — îndreptățite, diferite personalități vor judeca diferit, conform punctelor de vedere ale partidelor lor. Dar faptul, interesele vii, existente ale unei părți însemnate din populație își câștigă atenția cuvenită și se validează, faptul acesta este în interesul politicianului, cât și a filosofului-istoric, care privește numai manifestările politice: numai astfel poate fi scutit de a apuca pe cărări false, cărări, cari ar duce la o înstrăinare continuă a grupurilor mai mari sau mai mici din populație față de întreg. Și dintr'acele punct de vedere va trebui să recunoști iormări de alte partide ale timpului recent, cum e partidul agrarian sau cel antisemit, drept apariții necesare, și poți să ai față de ele sentimentele, care-ți convin mai bine: și în ele își află expresia interese atâtea sau instincte populare existente, și acționează, până când altfel, dacă n'ar fi fost ascultate, ci ar fi fost înăbușite, ar fi adus o criză în viața Statului.

Despre dări sau impozite

Cadastrul

Ca să înțelegem pe de-a întregul ei, firea, felul și esența dărei de pământ, trebuie înainte de toate să știm ce-i *cadastrul*.

Rostul dărei de pământ e firesc, că nu și-l poate afla altunde, decât în venitul, ce-l aduce pământul. Dar pământul se lucrează în fel și chip, după timp și loc și după cum îi e bună-tatea: un pământ se lucrează și folosește ca grădină, altul ca arător, altul ca pădure, altul ca pășune și alte multe teritorii rămân chiar nelucrate. Iar venitul pământului se deosebește prin urmare nu numai după mărimea, estinderea și bună-tatea lui, ci și după felul cum se lucrează și la ce se folosește. Prin urmare atunci când e vorba de darea, de sarcina ce are să o poarte pământul, e firesc, că această sarcină el va trebui să o poarte după mărimea, locul, bună-tatea, felul de economie al lui, dela cari și dela cari astfel multe altele atârnă venitul ce-l aduce. Ei bine, *cadastrul e icona fixată în baza legii, că pământul țării la anumit timp, după estinderea, loc fel de economie și după bună-tate, cât anume venit net obiectiv aduce proprietarului, sau usufructarului său.*

La noi în țară cadastrul s'a făcut în felul acesta încă de pe vremea absolutismului. De-atunci s'a schimbat însă. *Regularea lui și până azi în vigoare s'a făcut începând cu anul 1875, în baza articolului de lege VII din 1875.*

Iar această lege fixează următoarele norme:

Darea pământului, impositul funciar, le suportă proprietatea pământului, în baza venitului net, statorit de cadastru. Acest venit net, fixat și statorit fiind odată, în baza eruărilor făcute cu ocazia stabilirii cadastrului, n'o să mai poată varia nici după timp, nici după anumite parcele, decât atunci, când se va face regularea cadastrală din nou, asupra întreg teritorului țării.

Baza eiecției dărei de pământ e deci cadastrul care statorind venitul obiectiv net, nu cel subiectiv (după cum am arătat deosebirea în articolul precedent) are în vedere numai:

1. teritoriul măsurat precis,
2. felul de muncă economică al pământului: arător, fânaș, vie, pășune, pădure și trestii; și astfel stabilește acest venit, ca bază a contribuției, luând în considerare la calcularea venitului,
3. clase de calitate a pământului, selecționate iarăși în baza unor pământuri fixate, cu tipuri de model,
4. firește la normarea astfel a venitului net obiectiv — având a se subtrage numai spesele proprii ale producției, dupăcum explicasem mai pe larg în precedentul articol.

Astfel s'a făcut deci cadastrul la noi, în baza legii din 1875 art. VII, care lege a fost modificată în urmă parțial, prin art. XXII din 1885, dispunând acesta despre evidența ulterioarelor eventuale schimbări; prin art. XXIX din 1886 și prin art. XXXVIII din 1889, cari normează felul, cum să se confirme și cărțile funduare cadastrului și prin alte câteva legi excepționale, cari fixează mai mult acele teritorii, cari sunt libere de sarcina impositului funciar.

Esența lui dar e, că statorțește venitul obiectiv net al fiecărui pământ, în baza cărui venit apoi legea proprie a impositului funciar electează procentul dărei, care azi, din 25.5%, ce era fixat în legea de mai înainte, e redus la 20%.

*

Le-am amintit toate acestea, ca să puteți pătrunde marea însemnătate, ce o are cadastrul, privitor la darea pământului, fiind el stabilitorul venitului, după care se plătește darea.

Iar dacă voi mai descoperi încă și faptul, că în baza art. VII din 1875, ministrul de finanțe a fost încredințat, ca prin ordonațiune ministerială să fixeze taxerile, în cadrele cărora avea să fie făcută taxarea venitului; că taxarea aceasta, în baza §§-lor 23—26 a numitei legi o făcuse o comisiune de 15 inși, afară de prezidenții și taxatorii oficiali numiți de minister, iar comisiunea aceasta fusese aleasă din partea „congregațiunii comitatense” din sinul acelor proprietari, cari locuiau în comitatul, în care cădea anumitul cerc de taxajie — ei atunci desigur o să înțelegeți în urmă, când o să fie vorba de critica acestei instituțiuni și acestei legi, că în ce fel a putut să fie atât de nedrept și de mișelește făcută și în detrimentul și spre paguba micilor proprietari; iar fiind poporul românesc popor de mici proprietari, în paguba lui mai mult.

Și le-am spus toate acestea, ca să înțelegeți, că reforma actuală, ce-o s'o tractăm în viitorul articol, cum și de ce nu a adus nici o îmbunătățire.

Sunt lucruri seci acestea, dar cine le pătrunde, simte câtă tragedie poate fi sălășluită în cel mai prozaic cuvânt, ce-ar putea exista, în cadastru și câte lacrimi se leagă de el și câtă sudoare și cât sânge.

Politica în Ungaria

Croații și Români.

Sub acest titlu perciunatul „Pesti Hirlap”, organul contelui Andrassy, ocupându-se la loc de frunte cu adunarea națională dela Arad scrie următoarele:

Adese-ori am arătat politica păcătoasă și ușuratică a acestui guvern în chestia naționalităților. Cu ajungerea la putere a partidului muncii aspirațiunile politice, ambițiile fanatice, iluziile deșarte ale naționalităților, deosebit ale Românilor și Croaților, au ajuns la o înflorire, neînchipuită.

Cutezanța Românilor și Croaților, două mari păcate ale partidului muncii, iarăși a devenit actuală, ca să ne ocupăm de ea. De-o parte pentru *adunarea valahă dela Arad*, iar de altă parte pentru evenimentele din Saborul croat. Poporul ales al lui Tisza (?) a ținut o adunare în Arad în care a pretins realizarea drepturilor *naționale*...

Dacă ar întreba cineva, pentru ce s'a împunertnicit acțiunea naționalistă română, pentru ce au înflorit din nou aspirațiunile românești, de unde au primit Valahii încurajarea și energia trimbițării cu putere nouă a pretențiilor lor: faptul acesta e a se atribui partidului muncii, dar deosebit părintelui acestui partid, contelui Ștefan Tisza. Tisza și partidul muncii au permis și încurajat direct noua organizare naționalistă a Românilor.

Tisza a stat în tocmeală cu șefii Românilor. El a voit, ca acordându-le acestora anumite daruri naționaliste — nu dintre ale sale, ci din averea morală a națiunii (?) — să-i desfacă de către masa românească. Pentru succese neînsemnate ne-a pus în vânzare interesele naționale ungurești, pe lângă, că a comis un păcat principiar, când în general a stat de vorbă cu naționalitățile, despre pretențiunile naționaliste. Români folosindu-se apoi de favorul îmbiat de Tisza, au înviat mișcarea, s'au organizat, apoi i-au respins ofertul.

Abia în viitor se vor dovedi urmările primejdioase ale acestui fapt nesocotit, iar Tisza a făcut-o aceasta pentru câteva voturi din Arad, pentru „inteligenta” aceea valahă, care se găsește în centrul mișcării românești, în Arad.

Tot atât de trist e și dezastrul din Croația, pricinuit de acelaș regim al partidului muncii.

Săptămâna trecută în Saborul croat s'a rostit o interpelație, în care interpelatorul scandalizat, că într'un concurs pentru un post de medic se preferă cel care știe ungurește, întrebă, cum a putut guvernul să tolereze astfel de nedreptate și vătămare a națiunii croate. Și nu s'a aflat nimeni, care să protesteze contra acestei lovituri a drepturilor limbei ungurești.

Banul a tăcut și n'a răspuns, ba, probabil, va fi aprobat și el pe interpelator. Da, pentru că banul Tomasich, prietenul lui Khuen Hédervary, a declarat, că el, banul, este coordonatul, iar nu organul guvernului unguresc.

Faptul, că Khuen Hédervary în calitate de ministru președinte unguresc, vorbește în limba croată deputațiunilor politice croate, nu se poate explica altfel, decât, că d-sa aruncă semne de încurajare spre Croații ultraiști. Opinia publică ungurească are datoria, ca să pășească energic față de atitudinea aceasta ușuratică a ministrului, care a luat proporții îngrijitoare.

Iată cum își trăiesc Români și Croații lumea albă, sub domnia partidului muncii. Aceea, ce în câteva luni acest guvern a stricat în chestiile naționaliste, nici când, pe lângă cele mai mari sforțări, nu se va mai putea repara.

Vedeți, orice mișcare a noastră de-a cere drepturi dela țara, pe care și noi o susținem cu sudoarea, avutul și sângele nostru, este calificată de-o răsvrătire, de-o tradare de patrie.

Noi, Români, nu ne răsvrătim în contra țării și a legilor ei, *dar o declarăm sus și tare, că pace nu va fi în țara aceasta până atunci, până când și poporul românesc se va împărtăși de drepturile ce i-se cuvin.*

Cheia deslegării chestiei românești.

„Budapesti Hirlap” de azi are un prim-articol, ce-i drept perfid dar de-o moderațiune neobișnuită până acum în chestia naționalităților, dar deosebit în chestia românească.

— De multă vreme nu s'a mai întâmpnat, scrie „B. H.”, ca opinia publică ungurească — înțelegând aci, firește, și pe frații Români — să judece atât de calm și cu atâta seriozitate așa numita chestie naționalistă, ca acum. Cauza acestei împrejurări, probabil, e și aceea, că chestia aceasta nu s'a discutat în formă de acuză sau ură din partea Românilor, și nu în formă respingătoare

și represivă din partea Ungurilor. O altă cauză mai însemnată e însă, că fiecare Ungur și Român cu scaun la judecată crede c'a sosit împlinirea vremii, când în interesul progresului național universal chestia aceasta trebuie rezolvită. Apoi spune, că „șefii naționaliști români sunt cu mult mai *culți* și *cuminiți*, decât să se razime pe absurdități. Astfel ei nu vor visa o Românie mare deoarece știu ei, șefii, prea bine, că razimul dezvoltării economice și politice singur numai într'un Stat ungar puternic, și numai în Monarhia habsburgică l'ar găsi. Iluzii hegemonice încă nu vor țese, pentru că de sigur văd, că orașele Kecskemét, Nagykörs, Seghedin (o, Seghedine! N. R.) Dobrișin și probabil și Aradul și Oradea-mare, cari încă nu se pot numi orașe românești, în privința economică și culturală reprezintă o putere fizică mult mai mare, decât întreg teritoriul locuit de Români. Așa credem, că nemulțumiții Români cunosc și ei aceste adevăruri reale și absolute...”

„O singură îmbărbătare și nădejde au. Creștința, că Casa domnitoare și autorități politice vienez le aproabă și sprijinesc munca, ca și totul, ce tinde la slăbirea Statului ungar. De oarece este știut, că în Viena năzuințele acestea sunt sprijinite pe față de toate partidele politice... Îndată-ce se vor dovedi, că protecțiunea venită din apropierea tronului e o poveste proastă, și, că sprijinul vienez e slab și fără efect, dispăre ori ce piedecă a consimțământului frățesc dintre Unguri și Români... Acțiunea de împăcare va trebui să se urmeze din ambe părțile. Atât din partea guvernului ca reprezentant al puterii și punctului de vedere regesc, cât și din partea șefilor politici ai Românilor. Acțiunea de împăcare luată în mâni de-o parte de astfel de încrezuți ai Regelui și Dinastiei, ca și Héderváry și Tisza, iar de altă parte de astfel de fruntași Români, cari dovedesc aplicare și au vederi politice, rezultatul urmează necondiționat... Azi încă ministru Român nu este, notabilitățile sociale și politice românești sunt puține. Dar îndată ce românimea va progresa în privința economică și socială, vor fi dintre ei și de aceștia...”

Iar până atunci și ei în toate direcțiile vor trebui să ajute deplina afirmare a Statului ungar, care este și în interesul lor... Cel mai mare dușman al Românilor noștri e, continuarea acțiunii amestecătorilor de otravă austriaci din 1848, deoarece până când ține aceasta, orice putere dreaptă și nemijlocită în țara aceasta va fi în contra și spre paguba lor. Îndată ce ei, Români, ar recunoaște aceasta, va urma evenimentul istoric, care va duce la nou progres și însuflețire popoarele imperiului S-tului Ștefan.

Va să zică, să-i ajutăm pe Unguri să se desfacă de Austria, că după aceea se vor îngriji ei și mai bine de subjugarea noastră. Cunoaștem cântecul. Da, vrem pacea, dar nu pacea umilitoare.

Una să și-o însemne bine Ungurii. Națiunile au aspirațiuni, cari sunt foarte naturale și cari dacă odată și-au făcut curent nu se mai pot înăbuși cu forța. Cine vrea să pună stavilă unor asemenea aspirațiuni, curentul îl ia cu sine ori trece peste el. Iar cine înțelegând spiritul acestui curent, se folosește de el, lucruri mari poate săvârși.

Parlamentul ungar

Ședința Camerei.

— Dela corespondentul nostru. —

Budapesta, 18 Februarie.

Ședința se începe la orele 11¹/₄ a. m.

Prezidiază *Návay Lajos*.

Bakonyi Samu: În împrejurările actuale, Ungaria este delaturată din piața de bani internațională, deși în anul trecut dividendă a fost de 2603 mil., adică o sumă, din care ne-am putea împărtași, numai cât trebuie să întreprinși pași necesari.

Dispunerea aceasta ar fi numai calea spre independența națională, iar a doua cale spre

aceasta ar fi lărgirea dreptului electoral. Coaliția a încercat pașii necesari...

Farkas Pál: Patru ani au întârziat afacerea.

Bakonyi Samu: Roagă Camera să-i primească proiectul său de rezoluție.

Contele **Khuen-Héderváry** (ministru președinte): Vorbește la situația politică numai silit de provocarea lui *Hegyí Árpád*.

Guvernul și partidul muncii sunt aderenți ai băncii comune și a plăților în numerar. (Contrațiceri). Greutatea introducerii lor însă întâmpină greutăți din partea parlamentului austriac.

Îndată ce guvernul a cunoscut greutățile, a voit să le preîntâmpine.

Plățile în numerar trebuiesc rezolvite în conțelegere cu parlamentul austriac, deoarece din partea noastră chestia este aranjată. (Răsete ironice în stânga. Aprobări la partidul guvernamental). Chestia în înțelesul §-ului 5 ajunge înaintea Camerei într'un astfel de stadiu, încât guvernul va anunța Camerei că să-și exercite acțiunea de control. (Sgomot).

Polónyi Gáza: (Între rupe).

Cont. Khuen-Héderváry: §-ul 5 nu atinge întru nimic Constituția Ungariei. (Contrațiceri în stânga). De oarece nu ne-a succes să aplanăm dificultățile ivite din cealaltă parte, opoziția ar voi să ne prezintăm abdicarea. Abdicarea aceasta acolo n'ar fi post apreciată, ar fi rămas fără rezultat și ar fi părut o comedie, care nu se cuvine Guvernului unei țări.

Zlinszky István (Între rupe.)

Cont. Khuen-Héderváry: Noi am satisfăcut programului nostru și prin proiectul acesta am accelerat introducerea plăților în numerar. (Aplauze și ovații în dreapta).

Strigăte în stânga: *Hoch! Hoch!*

Președintele: Declar închisă discuția.

Notarul Vermes Zoltán: (Citește proiectele de rezoluție).

Votarea.

Președintele: Propune, ca deodată cu votarea în general a proiectului de lege, Camera să voteze și în chestia celor opt proiecte de rezoluții, cari sunt în contradicție principiară cu proiectul de lege. Aceste sunt a lui *Kossuth*, *Földes B.*, *Bosnyák G.*, *Tüdös Iános*, cont. *Batthyányi T.* *Egry B.*, cont. *Eszterházy M.* și *Rath E.*

Asupra celorlalte Camera votează deosebit.

Camera primește propunerea președintelui.

Președintele declară, că deoarece s'a ccrut votare nominală, votarea vor începe-o deputații al căror nume se începe cu *g*.

— Mișelie, mișelie — strigă stânga, conform obiceiului vechiu parlamentar.

Președintele a suspins pe zece minute ședința, apoi s'a început votarea nominală.

Scrisori din Viena

Neîncredere crescândă — Boale puerile în parlamentul poporului

Viena, 17 Februarie.

Întâmplările din parlamentul maghiar preocupă din zi în zi tot mai mult opinia publică din Viena. Și cu tot dreptul. Ar fi o dovadă de totală incapacitate politică, dacă și-ar închide Viena ochii la ceea ce se întâmplă în prezent dincolo de Leitha. Procesul de dezvoltare al lucrurilor ar putea să ia la un moment dat un curs atât de repede, încât ne-am putea ușor trezi în fața unui fapt accompli, peste care nu s'ar putea trece cu una cu două. Chiar în Ungaria schimbarea scenei politice se întâmplă atât de repede, încât îți face de multe-ori impresia, că este vorba de curată vrăjitorie, dar aceasta e în Ungaria lucru natural. S'a amintit deja aici, că proiectul despre banca autonomă va deveni cu siguranță lege, ori câtă opoziție i-se face în prezent în Camera ungară.

Prin aceasta se evită, ce e drept, o criză ministerială. Dar numai deocamdată.

Faptele, ce se petrec nu vor contribui nici-decât la întărirea poziției guvernului, ci la slăbirea lui. Ba, ce e mai mult, se poate prevedea

cu siguranță, ce dezvoltare vor lua lucrurile, după ce guvernul *Khuen-Héderváry* își va fi împlinit misiunea. După trecut, se poate deduce cu siguranță, că nici acum nu se va inaugura o politică de însănătoșare, ci va dăinui și mai departe starea bolnavă de până aici. Căci nu avem nici un indice, că guvernul ar avea de gând să se supună la o cură radicală, care singură ar putea fi mântuitoare. Iar esența acestei cure este introducerea votului *universal, egal și secret*. Primejdia unei astfel de recidive residă în faptul, că o înlocuire a partidului muncii naționale cu oricare partid maghiar din opoziție, nu ar aduce nici o schimbare în constelația politică a Ungariei.

Desbaterile pătimase ce s'au urmat în timpul din urmă în Camera din Budapesta, desbateri, a căror erou a fost ministrul de finanțe *Lukács*, au arătat din nou, că între Maghiarii opozanți și guvernamentali, nu este nici o deschilnire. Deosebirea dintre ei, care se accentuează tot mereu, sunt numai apucături de tactică ale partidelor. Acești domni Maghiari își închipuie, că pot trage pe sfoară ușor pe Austriaci și mai ales, că pot câștiga Coroana pentru scopurile lor.

Ei se prefac după trebuință în aderenți ai dualismului ori în preamăritori ai independenței Ungariei, când în sprijinitori, când în dușmani ai băncii comune. Ei jubilează și la învingeri și la căderi, exploatează orice prilej pentru asigurarea intereselor lor. Când nu mai pot fi cu ajutorul ideilor lui *Kossuth*, apelează pe scurt timp la *Francisc Deák*.

Natural, că față de o astfel de politică cu două teorii, e totdeauna slabă o politică cinstită, cum ar dori să înjghebeze Viena. Desvălirile proaspete din Camera maghiară, umplu din nou opinia austriacă de neîncredere, căci ele vădesc, că toate partidele urmăresc aceeași țință, deși pe căi deosebite, și dâșii nici nu-și dau silința, să ne amăgească cel puțin, că politica lor n'ar fi dictată de cel mai cras egoism, când năpârlirea lor când în 67-ști, când în 48-ști, e la ordinea zilei.

Profesorul universitar din Budapesta, dr. *Gustaw Schwartz* — oare e și acesta Maghiar? — se ocupă într'un articol din *Neue Freie Presse* cu obstrucția maghiară și cu slăbiciunea regimului prezent față de Viena. Cu un cinism rar se desvâlește aici toată opera Maghiarimeii, cu care cerca să stoarcă dela Coroană concesii. Aici se arată în mod clar, că toți priminișii celor treizeci ani din urmă, au să-și mulțumească toate succesele fie pe teren de drept politic, economic, ori militar, numai și numai radicalismului partidelor din opoziție, la cari se provocau în tot momentul.

Era coaliției și-a dovedit necapabilitatea de guvernare la Coroană și la Viena, simțul de frică și teroare față de *kossuthism* a dispărut la Viena, numele lui *Kossuth* trece numai de o ciuhă, de care nu se mai spărie nimeni, în schimb partidul muncii naționale cu tot numărul său mare, e slab, neavând în față o opoziție serioasă.

Din acestea profesorul *Schwartz* ajunge a constata în acelaș articol de ziar următoarele trebuințe pentru Ungaria:

„O opoziție, care în timp ce atacă guvernul, îl și sprijinește față de o politică unilaterală (!) a Vienei. O opoziție, care ar amâri zilele guvernului, dar în schimb ar îndulci soarta țării. (?) În fine o opoziție, care puterea zilei o lasă în mâinile guvernului, pentru ca să asigure țării idealul viitorului!”

Aceasta e lucru clar și corespunde întru toate adevărului. Guvernul are să păstreze raporturile legale față de dinastie și Austria, dar „idealul viitorului” este programul partidului independentist!

*

Reichsrathul austriac pauzează din nou pentru scurtă vreme, până ce își sfârșesc delegațiile lucrările în Budapesta.

În ședințele din urmă, parlamentul a votat legea *Comerțului ambulant*.

La votare au fost primite mai multe amendamente, cari au introdus în această lege unele contrațiceri.

În urmare e foarte posibil, ca legea să nu fie sancționată. La tot cazul, nu este de demnitate și vaza parlamentului, că se întâmplă astfel

de lucruri condamnabile, dar nici acuzele, ce se aduc din această cauză votului universal, nu sunt justificate. E lucru firesc, că actualul parlament suferă de unele boale puerile, ca ori ce lucru nou la începutul său.

Dar și parlamentul din trecut a comis nu odată astfel de greșeli.

Așa bunăoară, legea despre asigurarea ofițerilor privați e un fapt al Camerei trecute. Neajunsurile și defectuoșitățile Reichsrathului de acum, se pot înlătura ușor prin legi.

Austriacus.

Din Austria

Deputație ovreiască în Viena

„Biciuși de foame și de mizerie venit-am la Viena să cerem dreptate și milă pentru familiile noastre lipsite“.

O deputație de peste două mii de Ovrei din Galiția și din Bucovina a stat câteva zile în Viena. Bărați perciunați, în caftane, mulți moșnegi între ei, și femei și copii chiar. Bucurie pentru Vienezii iubitori de spectacol: pe unde numai a trecut caravana, s'a resculat strada.

Stau toți în serviciul *alcoholului*, și au venit ca să ceară dreptate și milă. Intregă ceata s'a prezentat, condusă de deputații sioniști, în audiență la ministrul de comerț, — care s'a nimerit să fie tocmai creștin-social *dr. Weiskirchner* —; și au fost primiți în sala festivă ca să înceapă toți. Au depus un memorandum și în Cancelaria Maj. Sale, aci numai un grup de 10, căci cei dela Burg, nu erau dispuși a deschide largi porțile.

Ar fi barbar a avea motiv de ocară în mizeria celui lipsit, și desigur acești oameni nu din plăcere au peregrinat încoace „din Răsăritul îndepărtat“. Dar, afacerea lor este atât de ciudată, pretențiunile atât de neobișnuite și de nostime, că ești silit a le judeca de o bizarerie, dacă nu vovești să le condamni.

Lucrul stă astfel. Printr'un privilegiu din evul mediu, dreptul de a produce și de a pune în comerț alcool îl aveau în Galiția și în Bucovina numai unii moșieri și mari proprietari. Aceștia cedau acest drept al lor, numit „*drept de propinațiune*“ — (propinare: a închina, a da de beut) în arendă la antreprinzători, cari își țineau apoi subarendători și birtași. Sistemul acesta, unde fiecare este mânat să stoarcă peste taxa ce plătește patronului său nemijlocit și un beneficiu propriu duce totdeauna la exploatare de jaf: mai ales aci (e vorba de Galiția și Bucovina!), unde s'a întâmplat ca toți arendașii, subarendătorii și birtașii să fie Ovrei, între ei unii nu de mult veniți din Rusia, flămânzi de bani și lacomi după întreprinderi.

Poporul avea să fie ruinat prin veninul ce îi imbia pe credit ușor birtașul ovreu, care n'avea alt interes decât a trece cât mai mult alcool, și care deci oferia în abundență „*oskovita*“ sa (rachiu de 90%.)

Statul austriac a trebuit să intervină, și pentru a avea în mână sa toate drepturile, cari privesc produsele alcoolice, a *răscumpărat* dela proprietari acele privilegii; a redus apoi numărul concesiunilor de birt, fixând raportul: în orașe după 500 locuitori, în sate după 800 câte o concesiune. Asta s'a întâmplat în Decembrie 1905. Pentru a lăsa timp vechilor arendatori și birtași de a-și căuta alt „*isvor de câștig*“, dispozițiunile cele nouă n'aveau să fie aplicate decât dela 1 Ianuar 1911 înainte.

Până la termenul pus, au prezentat, în Galiția numai, 33,393 cereri pentru concesiune; guvernul provincial n'a putut încuviința decât 10,000, și a dat dintre acestea 3000 la creștini, care înainte, sub regimul de arendă, nu puteau lua concurență cu birtașii ovrei.

Să vedeți acum care este nedreptatea ce li s'a făcut Ovreilor și pentru care strigă acum în gura mare:

1. (Citez după memorandumul lor):

„Care lege dă unei instanțe administrative dreptul de a scoate mii de persoane din ocupa-

țiunea lor de până aci, și cum li s'a putut răpi birtașilor dreptul lor existent?“

2. Cu ce drept s'au dat concesiuni și la alte persoane, decât la birtașii vechi?

Dar oricât de supărat, Ițig este gata a se împăca, și se pogodește deja pentru condiții: dacă nu se mai poate schimba legea, *să li se dea la toți concesiuni mai vechi decât 10 ani o concesiune pe întreagă viața, iar după moartea lor apoi poate fi introdus succesiv raportul limitat; iar celorlalți, să le plătească Statul o despăgubire!* Aceasta ar fi o a doua rescumpărare.

Desigur, nu e pentru celce cere. — Foile „*liberale*„ au scris, firește, cu simpatie despre cazul acesta original. Celelalte l-au tratat pamphletar. — Așa de naivi de mult nu s'au arătat fiii lui Israel.

Fapte și lucruri din România

Este România un stat balcanic?

— Părerăa unui mare ziar german —

Răspânditul ziar „*Hamburger Nachrichten*“, care a servit ca organ al lui Bismarck și are chiar astăzi un rol de frunte în presa din Germania, se ocupă într'un prim articol de situațiunea regatului nostru în cultura generală. Articolul e scris de corespondentul din București al ziarului. Ideile și sentimentele ce ni-se arată în acest articol, dovedesc cea mai bună orientare în chestiunile românești și merită să fie cunoscute de opinia noastră publică, pentru că se disting de părerile mulțor ziare străine prin tonul lor obiectiv și prin temeinicia lor.

Iată ce spune corespondentul lui „*Hamburger Nachrichten*“:

Cine intră în România venind dela Constantinopol, Sofia sau Belgrad, prin urmare din adevăratele state orientale, are impresiunea că trece din întunec în lumină. În Turcia, în Serbia, în Bulgaria, omul nu pricepe nimic, dacă nu cunoaște graiul ce se vorbește acolo; te simți rău în acele țări, dacă vii din Apus. Aceasta pentru motivul, că sunt puțini de tot oamenii cari stăpânesc vre-una din cele patru limbi universale: numai în Turcia vei găsi portari și chelneri de hoteluri, vorbind, ca vai de lume, nemțește.

„În România însă, lucrurile stau cu totul altminteri. Iată ce treci granița, diferitele inscripțiuni, bilete de tren și firme îți spun, că te afli într'o țară, în care te poți înțelege cu lumea și poți pricepe lucrurile, dacă ai oarecari cunoștințe de liceu, din limba latină, sau din limbile franceză și italiană. *Cale ferată, ora, una, două, trei, patru, apa, bere*, — iată tot atâtea cuvinte pe care le înveți ușor. Astfel, străinul care vine pentru prima oară în România, fără să știe nici o vorbă românească, este cuprins de o legitimă mândrie, că poate totuși să se înțeleagă cu lumea, chiar din seara cea dintâi, când e în stare să ceară, pe limba țării, într'o berărie oarecare: *dă-mi un pahar de bere*. Și berea îți tihnește mai bine atunci..

„Adese-ori Bucureștii au fost numiți *Micul Paris*. Nu se poate tăgădui, că orașul și vița lui îți amintesc mult Parisul. Acești oameni cu fețele brune, cu ochii negri, cu figurile expresive, cu mișcărilor vioaie, cu vorba lor sprintenă, — cari se revarsă în valuri pe Calea Victoriei și pe Bulevarde, îngrămădindu-se fără să se împingă unul pe altul, acești oameni se aseamănă desigur cu aceia pe cari îi întâlnești în România pe Via Națională sau pe Bulevardele Parisului: Vanzători de ziare, cari îți împuiază urechile cu strigătele lor: *Seara, Epoca*, etc., îți fac deasemenea impresiunea, că ești într'o țară romanică.

„Ziare și reviste apar din belșug în București. După aspectul lor toate sunt ca în Franța, Italia, Spania. Românii nu se bucură, când țara și neamul lor sunt considerate ca „*orientale*“,

iar Statul lor este numit „*balcanic*“. Intr'adevăr ei nici nu se țin de Balcani, ci de popoarele dunărene. Chiar și Principatele române de odinioară erau numite *Principatele dunărene*“.

Corespondentul lui „*Hamburger Nachrichten*“ se ocupă și de situația politică dela noi.

Importantă este opinia ziaristului german, că țara noastră nu-i nici „*orientală*“, nici „*balcanică*“, ci este o țară dunăreană, un stat apusean. Ne pare bine că astfel de idei sunt exprimate de marele ziar din Apus, unde tot ni se mai face nedreptatea de-a fi considerați pe treapta inferioară a popoarelor și statelor balcanice.

De felul lui, Românul nu-i lăudăros și îngâmfat. Nu din grandomanie ținem la caracterul apusean al României și al neamului nostru. Dar interesele noastre politice, culturale și economice ne leagă foarte strâns de statele apusene. Situația noastră la gurile Dunărei ne asigură o importanță deosebită pentru civilizația europeană. Pe bună dreptate, noi suntem mijlocitorii culturali între apus și Orient. Atárnă și de noi, dar și de statele apusene, ca să ni se recunoască pe deplin acest rol, pe care nici oamenii serioși din țările balcanice nu ni-l pot tăgădui.

În concertul politic și economic al statelor din Balcani, regatul român are dreptul de înțâietate, prin caracterul său apusean, ca și prin trecutul său de glorie pentru civilizațiunea creștină.

C.

Manifestul-program al partidului social-democrat

Partidul social-democrat a lansat un manifest către alegători în vederea apropiatelor alegeri.

După ce se examinează situațiunea muncitorului la noi și se face o amănunțită critică a organizațiunei noastre actuale, din toate punctele de vedere, manifestul încheie enumerând punctele pentru care luptă partidul social-democrat.

El cere anume introducerea votului universal, direct, secret și egal. Acest deziderat îl arată ca prima și cea mai necesară reformă pentru prefacerea politică a României.

Un alt punct este facerea unei legislații ocrotitoare a muncii și o legislație de asistență socială.

În sfârșit, social-democrații arată, că doresc un impozit progresiv și proporțional asupra venitului, stabilit pe baze democratice.

Toate aceste puncte sunt pe larg dezvoltate în manifest și pe baza lor partidul social-democrat, cere alegătorilor să dea voturile lor candidaților socialiști.

„Prin participarea noastră la alegeri — spune manifestul — voim să croim noul drum pe care vor avea loc de acum înainte luptele politice: pentru votul universal și pentru reformele sociale la sate și orașe.

Candidații partidului conservator în Capitală

Comitetul executiv al partidului conservator întrunindu-se eri d. a. sub președința d-lui P. P. Carp a fixat următoarele candidaturi pentru colegiile de Cameră și Senat din Ilfov.

La Cameră.

Colegiul I. d-nii: N. Filipescu, Al. Marghioloman D. Dobrescu, Virgil Arion, D. Șoimescu.

Colegiul II. d-nti: M. Deșliu, D. G. Many, N. Lahovary, Sabba Ștefănescu, dr. Herescu, N. P. Ianovici, C. C. Bacalbasa, N. Popovici, dr. Grigore Geani.

Colegiul III. d-nii: Barbu Catargi, dr. Dinu Brătianu.

La senat

Colegiul I. d-nii: Teodor Rosetti, Titu Maiorescu.

Colegiul II. d-nii: Emil Miculescu, fost director al căilor ferate, dr. A. Obregia, dr. Nicolae Tomescu, Ștefan Cerchez, mare industriaș, general Carcaleteanu.

Litere — Arte — Științe

SCRISOARE

Tot cu lacrimi ferbinți am voit o carte
Ca să-ți scriu bătăie drag, în cele țări departe —
S'o trimit pe vânt-apus și pe stele-lună
Ca să știi, că îți doresc, multă voie bună.

Anicuței, soră ta, mă 'nchin cu sănătate;
Nicu zice, ca să-i spui — să-i fie cu dreptate,
C'o sfârșit de semănat, ș'acuma-i dus la coasă.
Săracu-i tot nemângâiat: Să vie Nuța-acasă!

Și-apoi să vii și tu cu ea! să știi, că sunt beteagă,
De când te-ai dus și m'ai lăsat, tu steaua mea
[priveagă;

Că zi și noapte torc mereu la caere de lână,
De plâns mi-e firul ud și greu, de-un an și-o
[săptămână.

De când te-ai dus tu peste mări, tot sufletul
[mă doare,

De dorul și de dragul tău, mă usc de pe picioare.
Și biata mamă bate psalmi și candelă aprinde
Și plânsul meu e plânsul ei, când mila o cuprinde.

Și floarea ce mi-ai dat-o tu, știi floarea de mușcată,
Mi-a rupt-o vântul din răvar și acuma e uscată.
Îți amintești la joc în deal o-aveai la pălărie
Și te-ai uitat cu drag și ai zis: să fie-a ta Mărie.

Și eu am pus-o de s'a prins — și atunci mi-am
[zis în mine,

Că de-o 'nflori va fi al meu!.. Cum m'am legat
[de tine,

Și-am îngrijit-o! Și-acum, vezi, mi-a rupt-o vânt
[pustiu,..

De lacrimi mi-s ochii plini — de nu mai văd
[să scriu.

Cornelia Langa.

Reflexiuni

la articolul „Despre unitatea limbei românești” de V. Gilu (Nr. 25)

Primim dela un ardelean din București următoarele reflexiuni:

Domnule Redactor!

Citind azi Nr. 25 din „Românul” țin să fac următoarele observațiuni în interesul adevărului:

1. La articolul de pe pag. 4 în chestia limbei literare trebuie să adaug, că stăruințele pentru unitatea libei literare sunt mai vechi chiar de cât crede autorul articolului, că ni-s'ar părea nouă, și anume cu o sută de ani mai înainte.

În adevăr Noul Testament al lui Simeon Ștefan are interes, pentru că din el se vede conștiința naționalității noastre, după cum reiese din prefețele publicate.

Obârșia limbei literare însă este mult mai veche, și anume odată cu apariția primelor monumente literare românești. Dacă se lasă la o parte manuscrisele, cari de sigur nu s'au răspândit în cercuri largi, dăm peste frumoasa activitate literară a lui Coresi, care zice în epilogul Evangheliarului din 1560, că „am scris aceste sfinte cărți de învățatură să fie popilor românești să înțeleagă, să învețe Românii cine-s creștini... În sfânta biserică mai bine e a grăi cinci cuvinte cu înțeles decât 10 mii de cuvinte neînțelese în limbă străină”. Iar în epilogul Psaltirei slavo-române din 1577 zice: „Cu mila lui D-zeu eu diaconu Coresi, dacă văzui, că mai toate limbile au cuvântul lui D-zeu în limbă numai noi Românii n'avem... etc.

Se știe, că Coresi venia din Târgoviște și lucra sub oblăduirea mitropoliților din Țara Românească, și multă vreme cărțile bisericesti tipărite de el au fost singurele în toată lumea românească. Dar aceste lucruri se cunosc din orice manual curent de literatură românească, și mă mir cum se reduce vechimea limbei noastre li-

terare cu aproape 100 de ani. S'a confundat de sigur, cum spuneam la început, conștiința națională cu unitatea limbei literare, care s'a afirmat dela cea dintâiu manifestare literară românească.

De altfel și Varlaam al Moldovei în faimoasa Cazanie din 1643 vorbește despre acea carte ca un „dar limbei românești”.

Revista revistelor.

„Viața Românească” publică în n-rul 12 (Anul al II), „Scrisori din Ardeal”, în care autorul articolului, d. O. Sima vorbește de mișcarea culturală de aici. D-sa arată importanța societăților „Asociațiunea pentru literatura și cultura poporului român” și „Societatea pentru fond de teatru român”, cari formează viața culturală la Românii de peste Munți, spunând că viața culturală a influențat pe cea politică și viceversa. Este un adevăr reductabil remarcat și de d. Andreiu Bârseanu, că un popor sub suzeranitate ca să-și mențină caracterul său etnic trebuie să-și facă cultura din năzuințele sale naționale. La Românii de peste Munți însă năzuințele naționale au alt orizont decât acel din patria-mamă. Deci cultura va fi și ea de alt ordin decât cea din România. Acolo cultura are sute de căi, pe cari pleacă să se manifeste, pe când la noi ea trebuie să plece pe o singură cale ce-i poate folosi: aceea a patriotismului. Noi nu putem avea ca în România mai multe curente culturale; noi trebuie să avem un singur curent cultural și acesta să fie izvorât din viața politică a națiunii, și anume din politica condusă de chemații poporului român, conștiinți de menirea lor. De aici reiese rătăcirea celor, cari nepătrunși de acest mare principiu, întind neorânduiala dizidenței în straturile luptătorilor.

Dar despre cultura și mișcarea culturală va fi încă de vorbit foarte pe larg.

*

„Luceafărul”, anul X, Nr. 4, publică o frumoasă poezie de Alice Călugărul, „Cântec de fus”. Versul d-rei Călugărul are o muzicalitate fină, adeseori discretă, pe care ritmul o cântă în surdina și chiar așa de nctet încât pare a veni dintr'o foarte adâncă depărtare și tocmai de aceea versul acestei poete ne transportă, ne fură dela început pentru a ne îndemna nu numai să ne placă, ci chiar să-l recitim de mai multe ori fără să-i scadă farmecul, cum se întâmplă cu multe poezii ce nu au puterea de evocațiune generală. D-șoara Călugărul a promis cu volumul „Viorele”, că se va ridica la nivelul cerut de artă, și s'a ținut de cuvânt. Figura sa literară apare armonic printre puținele noastre poete de rang ca Elena Văcărescu, Veronica Micle — și împreună cu aceea a Mariei Cunțan, dă un viu colorit „Luceafărului”.

*

„Papa”, comedie în 3 acte de Robert de Flers și G. A. de Caillavet. — Premiera: 11 c. în teatrul „Gymnase” din Paris. — Eroina acestei piese a cunoscuților scriitori este o Româncă, Georgina

Cursan, înfățișată de autori ca o copilă frumoasă, emancipată și totuși în deșăvârșită candoare, cochetă și în același timp naivă; ea pronunță cu un mic accent străin, care îi stă bine, ca strugurului muscatel gustul său aromat. Este de origine din România, dar de când li s'a ruinat averea, trăește retrasă la o modestă moșie în sudul Franței, împreună cu mamă-sa, despre care povestește naiv, că „a primit din București un pachet cu dulceață de rose, și nu ese de 3 zile ci închisă în casă, cu perdelele lăsate, fumează țigarete, cântă rugăciuni și gustă dulceață de rose din patrie”. Frumoasa Georgina își aduce și ea cu nostalgie aminte de timpul când „Odinioară, noi eram bogați în România. Ce parcuri aveam, și cai și în fiecare zi 30 invitați la masă”. Atrasă întâiu de junele sfios Jean Bernard, fiul natural al contelui de Larzac, care trăește la țară, fără a-și cunoaște originea, Georgina Cursan devine soția contelui, iar Jean Bernard, acuma și el conte de Larzac, rămâne cu interesul său pentru câmp și pădure. Aceasta este și tendința comediei a arăta cum acest tânăr găsindu-și părintele, își perde mulțumirea de până aci, și mireasa.

Gronica feminină.

Mama Grachilor

Cornelia, mama Grachilor, se cobora din familia Corneliu, una dintre cele mai vechi familii patriciene din Roma, care produse mai mult ca oricare alta, mulți oameni vestiți.

Dânsa era fiica marelui cetățean, care puse capăt războiului celui mai periculos ce avu să-l susțină Roma, — a lui Scipione Africanul, învingătorul lui Annibal.

Ea moșteni dela dânsul dragostea pentru lucrurile cele mari, dorința de glorie, precum și demnitatea în purtări și iubirea literilor,

Toate aceste simțeminte ea le insuflă fiilor săi. Cornelia fusese măritată cu Sempronius Grachus, măcar că acesta nu era prietenul lui Scipione; însă odată, când învingătorul dela Cartagina fusese pe nedrept învinuit, în fața poporului, Sempronius Grachus, ascultând numai de patriotismul său, luă apărarea, aceluia care salvase Statul și îl scapă.

Scipione, drept recunoștință, îi dete pe fiică-sa Cornelia în căsătorie.

Plutarc ne arată printr'o anecdotă, cât de mare dragoste aveau soții unul pentru altul și mai ales, cât de multă stimă avea Sempronius pentru Cornelia.

Se istorisește cum că doi șerpi intraseră odată în locuința lui; că augurii îi spusese că față de pentru a depărta piiza rea, trebuia să omoare pe unul din șerpi; însă dacă omora pe bărbat, își grăbia chiar moartea lui, iar dacă omora pe femeie grăbia moartea Corneliei.

Sempronius, care avea mare dragoste pentru nevastă-sa și de care avea încă trebuință în creșterea copiilor, puse de omorî pe bărbat. „Și s'a băgat de seamă, zice istoricul grec, că el a și murit curând după aceasta”.

Dela moartea soțului ei, Cornelia duse singură toată grija casei și se însărcină ea însăși să-și crească copiii. Dete dovadă de atâta înțelepciune, de atâta mărinimie și dragoste de mamă, ne spune Plutarc, încât se văzu că Sempronius avusese dreptate să-și vroiască mai curând moartea lui decât pe a unei femei de așa mare merit.

Cornelia avusese doisprezece copii; însă cei mai mulți îi muriseră în văduvia ei și nu-i mai rămăsesse decât o fiică și doi fii, a căror creștere o îngriji în chip deosebit.

Pe băieții îi chema Tiberius și Caius Grachus. Caracterul Corneliei se arată mai bine în răspunsul de mii de ori citat, pe care l'a dat unei dame din Campania; această damă îi arată odată sculele și pe urmă zise Corneliei să-i arate și ea bogățiile ei. Mama Grachilor își chemă copiii și zise: „Iacă podoabele mele!” Aceste cuvinte sunt vrednice de femeia căreia îi plăcea mai bine să rămăne văduva unui cetățean roman, decât să ajungă nevasta unui rege. Într'adevăr, Cornelia nu vrea să ia de bărbat pe Ptolomeu, regele Egiptului, care vrea să împartă cu ea diadema, dându-i rangul și titlul de regină.

Ea avea însă dorințe mai nobile și o ambiție mai înaltă. Zicea fiilor săi:

— Mie nu mi-se zice decât soacra lui Scipione (fiică-sa se căsătorise cu Scipione Emilian, care se distinsese în Spania); când oare veți câștiga voi destulă valoare, încât să mi-se zică „mama Grachilor?”

Și într'adevăr, ea făcea tot ce putea pentru ca să-și mulțamească ambiția și să aducă pe copiii ei în stare de a-i face cinste, atât dânsi cât și familiei Scipionilor.

Se sili mai cu seamă ca să însuflească lui Tiberiu și Caiu virtuțile, care deosebiau pe oamenii de frunte ai Romei cele vechi: voinicia, cinstea și elocința.

Și ce alte simțeminte ar fi putut să pătrundă în sufletul acelor tineri, căror mama lor le cita neîncetat pildele cele mai frumoase și-le pominea despre amintirile cele mai glorioase? Și aceste pilde și aceste amintiri, ea n'avea decât să le culeagă chiar din însuși neamul ei.

Le vorbia de tatăl ei, Scipione Africanul; de unchiul ei, Scipione Asiaticul, care învinse pe Antioch cel mare; de soțul ei, Sempronius Grachus, care fusese consul în două rânduri și se distinsese în luptă; de ginerele ei, Scipione Emilian, învingătorul lui Numantin.

Printr'aceste cuvântări ea îi îndemna spre bine să dorească a lucra și a ajunge tot ca și dânsii, ca nu cumva alții străini să moștenească atâta glorie și strălucire.

Ce împodobiri și ce îndemnuri erau atari cuvântări! Nu trebuie, deci, să ne mirăm cum de Tiberiu Grachus, la șasesprezece ani, se ducea să-și facă serviciul în Spania și căuta prilejuri ca să se facă vestit. Se știe că el e cel dintâiu, care a dat năvală asupra unui oraș vrăjmaș și că a întrecut pe toți tinerii de seama lui prin voinicia și supunerea la disciplină.

Virtuțile și simțemintele lui cele nobile erau așa de mari, încât vrăjmașii înșiși arătară stima cea mai înaltă fiului Corneliei. Și iată cu ce prilej: armata romană fiind apucată prin surprindere, consulul ceru ca să se înceapă învoirile de pace. Cei la care se adresă, răspunseră că ei nu s'ar încrede decât în cuvântul lui Tiberiu Grachus, și astfel tractatul care scapă douăzeci de cetățeni, fu încheiat de un tânăr ce-l avea generalul roman sub ordinele lui.

O altă istorioară ne dovedește de asemenea cât de mult era recunoscut meritul lui Tib. Grachus și cât de mult prețuiau concetățenii lui, frumoasa creștere pe care i-o dăduse mama lui.

Appius Claudius, un personagiu consular din cei mai însemnați, îi propuse pe fiică-sa în căsătorie. Condițiile fiind primite pe dată, Appius când se întoarse acasă, strigă pe nevastă-sa chiar din pragul ușei și-i făcu cunoscut că-și mărită fata.

— Pentru ce atâta grabă, îi răspunse nevastă-sa mirată, și ce nevoie era ca să zorești această căsătorie, afară de i-ai fi găsit de bărbat pe Tiberiu Grachus?

Chiar numai cuvintele acestea sunt o laudă, care spune mult.

Cornelia însă nu căuta numai să formeze și să îndrepte sufletul fiilor ei către lucrurile cele mari. Ea mai vroia încă să le cultive inteligența și să-i instruiască în arta de a vorbi cătră popor și a-l fermeca.

Tiberiu și Caiu Grachus putură și aci să se folosească de lecțiile și de cuvântările acestei femei superioare, vrednica fiică a celui dintâiu African care ocroti literele și vrednică a face parte din familia Scipionilor, atât de mult cunoscută prin gusturile cele mai delicate și înalte

și prin bunăvoința ce avea față cu străinii, mai cu seamă față cu Grecii.

Grecia, se știe că trimetea la Roma, artiști, retori, filozofi, medici.

Cei mari nu se putea să nu aibă pe câte un poet sau gramatician grec, care să învețe pe copiii lor.

Cornelia, căreia nu-i plăcea să se adune decât cu învățați și literați, și care primia pe toți streinii la masa ei, aduse profesorii cei mai buni din Grecia și-le încredință pe fiii ei, Tib. și Caiu.

De altminteri, pentru că ei să fie elocinți, le era îndeajuns să asculte pe mama lor. Istoricul Cornelius Nepos ne arată o scrisoare scrisă de Cornelia, către fiul ei Caiu, care este lucrarea unei inteligenți cultivate, a unui suflet tare și în care tăria și energia gândirii sunt tot așa de sus ca și eleganța și noblețea stilului. Ce accente pline de mândrie, ce limbă bărbătească în acele rânduri!

„Mie, nimic nu mi se pare mai frumos decât să-ți răzbumi pe vrăjmașii tăi, când poți s'o faci fără ca țara ta să piară. Însă de n'o putem face decât numai cu prețul acesta, atunci de o mie de ori mai bine vrăjmașii să fie scutiți, numai țara să nu piară.”

Ce trebuie să fi fost simțemintele, ce trebuie să fi fost limba copiilor crescuți de o mamă, care gândia și vorbea astfel!

Cicerone însuși aduce laudă elocinței Grachilor și îi numără ca pe cei dintâi oratori ai timpului; el recomandă tinerilor, care învață arta oratorică, discursurile lor.

Mai cu seamă Caiu se deosebi la tribună ca orator înfocat și entusiast; el ajungea uneori până la furie și turbare, și se zicea că pentru a-și îmblânzi sunetul vocii, el era întotdeauna însoțit de un cântăreț cu flautul, care trebuia să-i cânte pe un ton mai dulce și să-i îndulcească vorbirea, când se aprindea.

Această iuțeală era deosebirea dintre frați în vorbire, căci Tiberiu avea elocința dulce și cu putere de a îndupleca și încredința și apoi și caracterul îi era mai liniștit.

El era cu nouă ani mai mic decât Tiberiu și era leit mamă-sa. Că și dânsi, îi plăcea să adune artiști și streini, dar mai cu deosebire ambiția era pasiunea lui de căpetenie: se zice chiar că mamă-sa încercase să i-o mai potolească. Era cu adevărat fiul Corneliei.

Nu ne vom opri să vorbim despre revoluția făcută de Grachi și despre soarta lor cea tragică. În istoria romană se vede cum Tiberiu, fiind ales tribun al poporului, propuse o lege agrară, care împărțea pământurile între cetățenii cei săraci; cum el voia să le împartă bogățiile lăsate moștenire poporului roman de regele din Pergam, cât de strașnic se împotrivi vrăjmașii și nobilii ce erau amenințați să fie despuiați de bunurile lor și în ce chip atacară ei pe tribun și-l omorâră în mijlocul partizanilor săi.

Se zice, că după moartea lui Tiberiu, Cornelia ar fi vrut să oprească pe Caiu de a-și urmări proiectele lui de răsbunare. Însă, în ziua când Caiu fu în primejdie, patriciana, cuprinsă de grijile de mamă, chemă hotărâtă clienții dela țară, care să apere pe fiul ei. Iată ce zice un istoric cu privire la această conjurație a Grachilor: „Nimeni nu se mai îndoi de nenorocirile ce erau să se întâmple când Cornelia, mama lui, Caiu, îl îndeamnă ea însăși în public ca să nu îndure insultele consulului și să-și aducă aminte că o aceeași soartă îl așteaptă pe frate-său și pe dânsa; că trebuia să jertfească pentru poporul cel greu apăsător, o viață ce dânsa nu i-o dăduse decât pentru binele și libertatea publică; că pentru dânsa, oricât de mare ar fi durerea ce i-ar pricinui-o pierderea lui, nu s'ar crede nenorocită de a fi adus pe lume doi copii, cari ar fi murit ca apărători ai libertății publice.”

Asemenea cuvinte n'au fost zise în zadar.

Caiu vru să fie urmașul și răsbunătorul fratelui său. Fu ales tribun al poporului și exercită câțva timp o adevărată dominație asupra Romei; el formă planurile cele mai mari și mai îndrăznețe.

Senatul se speria, nobilii apucară armele și Caiu, într'o luptă crâncenă căzu sub loviturile consulului Opimiu. Trei mii de partizani de ai lui periră odată cu dânsul.

Cornelia știu să-și sufere nenorocirea cu mult curaj, tărie și mărinimie.

Plutarc ne istorisește, că odată când se vorbea despre edificiile sfinte ce fusese ridicate

pe chiar locul unde fiii ei fusese morți, ea zise numai aceste cuvinte:

„Li s'au ridicat monumentele ce li se cădeau.”

Ea își petrecu sfârșitul vieții într'o casă de țară aproape de Misena, fără a-și schimba felul de traiu, cu prieteni mulți și casă deschisă streinilor. La dânsa se adunau întotdeauna mulțime de Greci și oameni de litere până chiar și regii îi trimeteau și primiau dela dânsa daruri. Toți ceice erau primiți la dânsa, ascultau cu o plăcere deosebită cum istorisea dânsa viața și faptele lui Scipione Africanul, tatăl ei, și mai apoi, par'că îi fermeca de admirație când dânsa, fără să arate nici o părere de rău, fără să-i curgă nici o lacrimă, și ca și cumva ar fi vorbit de niscaiva personajii vechi, începea să-și aducă aminte de tot ce făcuse fiii ei, de tot ce suferise dânsii.

Mulți dintre cei ce o auziau astfel vorbind, credeau că mintea i se slăbise de bătrânețe, orică prea marile dureri o făceau să nu mai simtă nimic.

Și istoricul care ne vorbește de acest amănunt, nu pierde prilejul ca să ne arate frumoasa morală ce trage de acolo.

El adaogă:

„Mai curând dânsii erau lipsiți de minte dacă nu știau, că o fire fericită și o creștere bună aduc pe oameni în stare să înfrunte durererea.”

Această observațiune e nimerită și se potrivește femeii care, în mândria ei de mamă, zicea mereu: „Niciodată n'am să pot să mă cred înenorocită, căci am dat lumii pe cei doi Grachi.”

Poporul roman ridică Corneliei mai în urmă o statuie cu această simplă inscripțiune, atât de elocintă tocmai pentru că era așa de simplă: *Corneliei Mama Grachilor.*

Mauriciu Block.
Trad. de L. T.

PĂRERI ȘI DISCUȚII

Căsătoriile

Sunt foarte mulți oameni, cari nu-și dau seama pentru ce se însoară și pentru ce sunt în-surați. Este oare instinctul șopenhauerian al propagării speciei, cauza principală — sau această cauză trebuie căutată în teorie, că omul despărțit de natură prin bărbat și femeie, trebuie să se unifice împreună întovărășindu-și existențele printr'un singur fel de viață. Orice punct de plecare s'ar lua, un lucru rămâne stabilit, că până ce se însoară un bărbat sau se mărită o femeie, viața lor are o față — iar din clipa căsătoriei această față se schimbă într'una singură, fericită ori nefericită. Astfel, viața bărbatului o schimbă femeia și vice-versa. Atunci căsătoria, negreșit, că este un mare act din viața noastră, la care trebuie bine reflectat, mai ales când îl facem printr'un simplu pas. De multeori însă acest pas este ca acela, pe care îl facem fără să știm, că el ne aruncă într'o prăpastie mai mare sau mai mică. Chestia principală este, ca nu căsătoriile să formeze societatea, ci societatea să formeze căsătoriile. Idealul pe care îl are societatea, trebuie transmis membrilor ei când aceștia vin să se înscrie, iar nu fiecare membru care vine să se înscrie să impună, care să fie idealul societății. Intocmai ca aceștia din urmă sunt multe căsătorii. Așa de exemplu câte familii nu sunt focare a diferite boli sociale. Ele n' de ele formează intriga, ipocrizia, imoralitatea, viciile și nearmonia. Aceste familii au provenit din căsătorii nepotrivite, anormale. Iată dar, că trebuie să ne dăm seama și să cugetăm mult asupra pasului ce-l facem în a doua viață, pe care ne-o dă căsătoria.

Condiția primordială în căsătorie este ca bărbatul să privească în femeia lui pe un tovarăș și deci s'o aleagă ca atare. Să observe cu multă atențiune dacă femeia are temperamentul, felul lui de-a fi; dacă deci caracterul psihic al femeii poate armoniza cu al lui. Aceasta ca linie generală; cât privește deosebirile de amănunt, acestea nu contează. Dacă pe acest fond se bazează căsătoria, atunci ea e bună și trainică. De aci stabilim că rațiunea are rolul principal și apoi sentimentul. Dar dela rațiune înțeleg exclus calculul material sau interesul și dela sentiment înțeleg exclusă patima sau aprinderea trecătoare. Va să

zică rațiunea sau judecata să formeze țelul, scopul căsătoriei; iar sentimentul să formeze căldura, cimentarea ei. Lipsind una ori alta, rațiunea fără sentiment sau sentimentul fără rațiune, căsătoria cade în greșală. Dar asupra sentimentului e de clarificat că, dragostea adevărată nu cuprinde numai senzualitatea șopenhaueriană. Iubim la o femeie nu numai corpul său ci și sufletul, calitățile sale; adevărat intelectul, bunul simț și senzitivitatea, cari îi alcătuiesc caracterul. Deci îi iubim ființa ei întreagă, și aceasta este dragostea adevărată. De aceea trebuie stabilit că rațiunea are rolul principal și apoi sentimentul — căci se întâmplă ca să ne înșelăm luând drept iubire o patimă banală.

Că trebuie dar, să iubim, în felul arătat, pe femeia cu care ne însurăm, aceasta neapărat trebuie să condiționeze o căsătorie. Familia creată de o astfel de căsătorie va fi trainică și va înfrunta toate grijile, greutățile vieții, luptând cu valorile soartei, senină și energică. Căsătoriile forțate de interese ori de patime nestăpânite aduc dezastru în familie, și familiile acestea aduc dezastru în societate — și astfel se explică de ce un popor format din acest fel de societăți degenează prin imoralitate și lipsă de ideal.

Intru realizarea bunelor căsătorii, nu numai bărbații trebuie să fie bine edificați, ci și femeile, lor mai mult chiar le incumbă edificarea în această direcțiune, căci dela ele atârână mai mult dezvoltarea morală și materială a unei familii. Ușurința cu care o femeie ia un bărbat numai ca să fie măritată, această ușurință se preschimbă apoi în cealaltă ușurință, care formează „moravurile ușoare”. Dacă femeia educată mai bine, va para diferite îndemnuri și va refuza să ia de bărbat pe un bătrân prostit de tinerețea ei, stors de vlagă și de ideal, ea n'ar mai fi silită să dea în urmă tribut acestor „moravuri ușoare,” și n'ar mai avea nevoie de mângâierea ce i-ar da-o poezii spunând, că „păcatele ei și de oameni și de sfinți vor fi iertate”.

Și dacă o femeie va fi conștientă de menirea ei, știind astfel a alege pe bărbatul potrivit ei, atunci acesta ori-câte vicii ori defecte ar avea, ea va putea prin farmecile și calitățile ei a-l schimba, a-l face mai bun, netezind încet-încet asperitățile căzniciei. Mamele fac o mare greșală când ascund fetelor lor ferestrele viitorului, prin cari ele trebuie să privească cât mai mult și cât de mai timpuriu, considerând, că anii lor de măritiș nu sunt întârziată, ca cei ai bărbatului, care are nevoie de o carieră stabilită.

Femeile dar trebuie să merite iubirea bărbatului nu numai prin frumsețe, ci și prin calitățile lor dezvoltate prin conștiința de ce trebuie ele să fie în familie și societate. Și ar câștiga atunci mai și multe cântece și mai multe sacrificii din partea acelora, cari vor să-și creeze din ele idoli de fericire pământescă.

Al. Vernescu.

Rețete culinare

Șarlote.

Curățiți de coaje și tăiați felii subțiri câteva mere, le puneți într-o formă, le acoperiți cu zahăr pisat, le coaceți 20 minute în cuptor. Luați un sfert de litru de frișcă, adăogați 2 gălbenușuri de ouă, turnați totul peste mere și lăsați să stea încă 10 minute în cuptor.

O prăjitură.

Luați albușul dela 3 ouă și le bateți bine, ca zăpada, adăogând puțin câte puțin 3 linguri de zahăr, apoi 2 linguri făină de cartofi. De altă parte bateți gălbenușurile, le turnați în albuș, urmăriți, de bateți totul timp de 10 minute. Adăogați zeamă dela o lămâie. Turnați totul într-o formă unsă cu unt și băgați-o într'un cuptor fierbinte.

Biscuiți fini.

500 grame de zahăr pisat, 150 grame făină bună, 50 grame făină de cartofi (fecula), 10 ouă, puțină sare, 40 grame zahăr vanilat.

Amestecați zahărul pisat cu zahărul vanilat și cu gălbenușurile de ouă, și bateți-le bine 10 minute. Adăogați albușurile bătute bine zăpadă, apoi puneți puțin câte puțin făinile. Amestecați bine, turnați totul într'o formă bine unsă cu unt și băgați forma într'un cuptor bine încălzit.

Economie — — Industrie — — Comerț

Problemele clasei noastre de mijloc

O clasă de mijloc puternică fără orașe nu se poate închipui. Numai în orașele mari se poate desvolta o industrie, își poate lua avânt un comerț. În vremile vechi orașele noastre erau închise pentru industria română și comerțul român prin privilegiile națiunii săsești, care puseseră stăpânire aproape absolută pe aceste ramuri ale vieții economice din țară. Acum aceste privilegii nu mai constă în forme vechi, dar de fapt, ele se exerciază și astăzi sub forma solidarității ce o aflăm la acest popor în lupta grea ce se dă pentru existență și asigurarea supremației. A ținea piept cu această luptă nu se poate altfel, decât prin apărarea cu aceleași arme. Sunt însă meseriașii noștri inzeștrați cu aceleași arme ca și străinii în special Sașii? Trebuie să răspundem negativ la această întrebare.

Am amintit și în articolul precedent că cea mai principală condițiune pentru înaintarea unui meseriaș este perfecționarea în meserie, lucrul acesta însă, cu durere trebuie să constatăm, meseriașii noștri nu-l înțeleg și de-l înțeleg nu vreau să jână seamă de el. E știut, că în cele mai multe cazuri în anii de ucenicie băieții nu învață meseria atât de bine încât să poată lucra înainte fără îndrumări și prin urmare cei mai mulți abia ca calfe ajung să-și deprindă meseria în mod corăspunzător, căci ca calfe i-se cere să presteze mai mult și astfel vrând nevrând trebuie să-și bată capul ca să scoată lucrul la cale. Procedeu acesta îl aflăm de altfel la toate felurile de ocupațiuni, căci omul se desăvârșește pe deplin numai atunci când e silit a lucra el singur, independent și pe răspunderea proprie.

Ce fac însă tinerii noștri meseriași? Abia așteaptă ziua, când se pot face maestri și iute se grăbesc a-și scoate concesiunea de-a lucra pe seama lor. Aceasta e o ambiție foarte greșită și cum ei mai sunt și săraci se trezesc repede-repede că meseria nu și-o pricep și neavând capital nu o pot purta așa cum ar trebui. Mulți mai fac apoi și câte o căsătorie proastă, prin care nu ajung nici la soții bune, nici la ceva stare materială sau barem legături familiare.

Câtă vreme deci, meseriașii noștri nu-și vor da silința a învăța meseria temeinică, lucrând mai mulți ani de-arândul ca calfe și întru cât se poate la mai mulți stăpâni și în diferite orașe și nu-și vor trage bine de seamă la încheierea de căsătorii, căutându-și persoane din familii bune și totdeauna cu ceva stare materială mai însemnată, nu ne putem aștepta ca să străbatem în orașe.

În privința aceasta mai mult pot folosi cauzei patronii, cari ar putea da sfaturi băieților aplicați prin atelierele lor și n'ar urmări numai scopuri egoiste. Am cunoscut meseriași cari s'au apucat să-și lucreze meseria de sine stătători și nu erau în stare de a croi un cojoc ori vre-o gheată. Starea aceasta a lucrurilor e rușinoasă și nu ne va putea duce pe calea progresului.

Pentru a prinde rădăcini în orașe nu e destul, ca meseriașii noștri să îndeplinească cerințele arătate mai sus. Pe lângă acestea ne mai trebuie continuitate. Ori cât ar munci un om nu-i cu puțință ca el singur să ducă un lucru, așa de departe încât existența lui să fie asigurată pentru multă vreme. Cercetați numai obârșia firmelor mari și solide, cari stăpânesc azi piețele mai mari din țară și veți vedea că la dezvoltarea lor au lucrat mai multe generații de oameni și că actualii lor proprietari sunt nepoți și strănepoți la întemeietorii lor. La noi însă cum se întâmplă? Negustorul sau meseriașul, care a ajuns la ceva spor, de-ar avea vre-o zece băieți pe toți îi face domni și nici pe unul nu-l pregătește pentru ca să poată la timpul său să preie afacerea tatălui său. Astfel continuitatea se întrerupe și fiecare trebuie să înceapă tot de la început.

Am mai accentuat și în articolul precedent, că aproape toți meseriașii noștri își încep meseria fără capitalul necesar.

Acesta e un rău, care numai cu vorba nu se poate îndrepta, dar prin o chibzuire înțeleaptă se poate ajuta și aci. Am constatat în multe cazuri, că meseriașii noștri au nevoie de credit. De bună seamă, pentru un om ușoratic, creditul e groapa ruinei, dar un om cu socoteală și rânduială, îl poate exploata cu cel mai bun folos. Creditul însă nu-i iertat să-l cauți la firme evreești, cari îți vând marfă câtă vrei să iei pe credit, dar îți pun în preț aproape tot atâtea interese, cât costă marfa; iar dacă nu observi termenele statorite, mai plătești și spese mai mult decât ai putut tu câștiga la marfa Evreului. Avem destule bănci de-ale noastre, cari dau banii destul de ieftin. Dacă de pildă iai un împrumut cu 8% pe an ca să-ți cumperi o marfă, câștigi 2% la cumpărarea ei cu bani gata și-ți rămân deci banii numai cu 6%. Cum însă marfa de obicei n'o ții mai mult de două-trei luni, prin învârtirea capitalului de 4-5 ori pe an, ai scos interesele banilor numai dela cassa-sconto, ce l-ai primit, când ai cumpărat marfa cu bani gata.

De credit să nu se sparie deci nici un meseriaș sau negustor, căci creditul are în industrie și comerț un rol mai însemnat decât capitalul ce-l posedă cineva în număr. Singura primejdie e, când cineva nu-l știe chivernisi, ci-l prădează fără rost și judecată.

În cele dezvoltate mai sus, am fi arătat mijloacele, prin cari s'ar putea delătura piedicile externe, cari stau în calea dezvoltării clasei noastre de mijloc. Cât privește celelalte scăderi, relevate de noi în articolul precedent, credem, că nu mai este necesar a le discuta din nou. Sunt scăderi, a căror îndreptare nu mai atârână de cauze externe, prin urmare nu trebuie decât bunăvoință și fiecare se va putea scutura ușor de ele.

Câtă vreme deci nu vom putea arăta poporului, că și Românii pot fi meseriași și negustori vrednici, înzadar sunt toate sfaturile și îndemnurile Poporului ascultă vorbele frumoase, dar nu le urmează; lui îi trebuie pilde atrăgătoare și promițătoare de avantagii materiale.

Ioan Băilă.

INFORMAȚIUNI

Arad, 18 Februarie 1911.

De-ale noastre.

Din cauza abundenței de materie, amânăm foia „Piatra Muerii”, pentru n-rul de Marți dinminea.

„Revista preoților” și „Românul”. În ultimul său număr „Revista Preoților” scrie despre „Românul” următoarele:

„Față de noul organ al partidului național n'avem nici motive și nici drept de neîncredere. Primim cu adevărată bucurie anticiparea verbală a iubirii de care ne asigură „Românul”, și avem nu numai nădejde, ci și credem, că va fi pururea cu noi și că niciodată nu ne va părăsi când va fi vorba de luptă și de muncă pentru binele neamului, a bisericii și a preoției. Atunci vom fi și noi cu el și vom fi una în gând și în voință către idealul la care împreună năzuim ca neam și ca biserică.

În această nădejde și credință salutăm cu încredere și cu bucurie apariția „Românului”, care de altfel era de o imperioasă necesitate și pentru restabilirea sistemului salutar al discuțiilor, care în timpul din urmă, a degenerat în sistem de dictatură, introdus pe alocurea în presa noastră națională.”

„Transilvania”. Această bancă de asigurare, a luat cu începerea anului acestuia, afară de combinațiunile ei numeroase de asigurare de până azi, încă și asigurarea de penziuni și asigurări cu parte la câștig în programul ei de operațiune. Facem atent publicul cetitor, asupra inserțiunii din numărul de azi al institutului nostru de asigurare din patrie, recunoscut deosebit de culant și avantajos.

Cine a vorbit mai mult în Dietă în anii 1906—1910? Cifrele de mai la vale le scoatem dintr-o carte eșită de curând. — Se înțelege că mai mult au trebuit să vorbească miniștrii, cari au avut să-și apere proiectele de lege și să răspundă la întrebările puse de deputați. După aceia au vorbit de mai mulțori Săcuiul Gheorghe Nagy (224-ori), Arpad Bozóky (198-ori), socialistul V. Mezöfi (185). După gureșii aceștia, cari s'au certat mai mult fiindcă doi dintre ei au căzut dela putere, urmează deputații naționali: *dr. Aurel Vlad* de 115-ori și *dr. Iuliu Maniu* de 108-ori, — arătând țării și lumii durerile și drepturile sfinte ale poporului românesc. E bine să luăm seama că dintre acești cinci inși azi nu mai este nici unul în parlament.

La *interpelării* (întrebări puse miniștrilor) între cei dintâi este iarăși dl. *dr. A. Vlad*.

Despre *chestia naționalităților* s'a vorbit în 42 de ședințe. Președintele de atunci, Justh, a tras cuvântul dela 180 de vorbitori, — aproape toți naționaliști și Croați.

Conferințele Asociațiunii. Duminecă în 19 Februarie n. a. c., în sala festivă a Asociațiunii, din Sibiu d. Victor Stanciu va ținea o conferință despre „Dragostea în natură”. Inceputul la orele 5 precis.

Cununie. D-șoara *Anuța Dredean* (Tîrșolțiu) și d. *Corneliu Gavriș* (Odești) teolog abs. își vor serba cununia religioasă la 26 Februarie st. n. a. c. la 3 ore p. m. în biserica gr. cat. din Tîrșolțiu. Felicitări!

Petreceri.

Pentru „Școala de fete”. Au rescumpărat învătările la balul costumat din Arad, în favorul zidirei școlii de fete: I. P. S. Sa d. Mitropolit Ioan Meșianu, cu 20 cor. Prea Cuvioșia Sa d. arhimandrit Augustin Hamzea, Bodrog 15 cor, II. Sa d. Iosif Gall, membru în easa magnaților 20 cor. D-na Alosie Sida, din Budapesta 40 cor. D-na Aurora Mărcuș din Giula 20 cor. d. dr. Aurel Novac, avocat Pecica 20 cor.

Petrecere populară în Banat-Comloș. Comitetul „Agenturei” invită la petrecerea populară împreună cu declamațiuni și cântări, ce se va ținea *Duminecă în 6/19 Februarie* d. a. la 2 ore în localul „Agenturei” din comuna noastră B.-Comloș.

Programul: 1. Cuvânt de deschidere de Petru Craiovean. 2. „Despre însemnătatea meseriilor”, preleg. de Petru Craiovean. 3. „Arcașul” cvartet de I. Vidu. 4. „Numai una”, poezie de Coșbuc, decl. de d-șoara Leontina Craiovean. 5. „Bețivul” de Speranță, decl. de Nicolae Pascu. 6. „Trei colori” cvartet, de I. Costescu. 7. „Mama” poezie de Coșbuc, declamată de d-șoara Aurelia Ștefanovici. 8. „Dormi în pace”, declamată de d. Petru Craiovean. 9. „Haideți frați” cvartet de I. Vidu. — Cântările se vor executa sub dirigența d-lui *Iulian Popescu*.

Concert și teatru în Șoimuș. „Reuniunea de cetire și cântări în Șoimuș” (Szilágyoslymos) va aranja în 26 Februarie st. n. a. c., o petrecere populară premeară de *Concert și teatru*, în sala școlii gr.-cat. din loc, în favorul bibliotecii Reuniunii. Inceputul precis la 7 ore seara. Invitări speciale nu se fac, deci pe această cale rugăm On. Public să se considere de invitat.

Programul: 1. „Sfinte Dumnezeule” cor mixt de G. Dima. 2. „Hai leliță din cel sat” cor mixt de G. Dima. 3. „Ruga dela Chisetu” comedie populară de I. Vulcan. 4. „Mândruțică de demult” cor mixt de G. Dima. 5. „Cucuruz cu frunza 'n sus” cor mixt de Dima.

Din patrie.

Monopolul aprinjoarelor. Monopolul chibritelor din zi în zi e chestie mai actuală. Ministrul de comerț în săptămânile trecute a cerut datele referitoare la comerțul chibritelor, totodată și punctele de mănecare ale comercianților, precizate însă ca să se poată introduce cu începutul anului viitor. Că intențiunea ministrii este serioasă, ne-o dovedește faptul, că societățile de felul „Omke”-i se ocupă mult de chestiune, precizându-și pretențiunile față de Stat.

Aprinjoarele monopolizate vor costa 8—10 fileri cutiuța.

Bravură ungurească. Firea excentrică, mândria bolnăvicioasă de a atrage atențiunea lumii asupra felului extraordinar de a-se manifesta, e proprie exclusiv rasei ungurești. Incepând dela isprăvile miraculoase ale vajnicului Botond pe la Tarigrad până în ziua de astăzi rasa ungurească dacă a produs ceva, aceste sunt miile de legende exotice despre neînfricării și exaltații săi „eroi”. Nu putem însă să ne oprim o justă indignare, când în veacul luminei, în secolul XX. unele gazete „liber cugetătoare” cântă osanale unui ofițer de husari copilăros, anume Baich Péter, carese impune cu fapta vitească de a intra călare în biroul din catul prim al proprietarilor dela „Royal” din Oradea-mare spre marea surprindere a proprietarilor, li trebuia d-lui o cașcă de ceaiu. Ce să facă proprietarii? I-a comandat faimosului husar ceaiul să se vadă scăpat de el.

Și d. ofițer făcea pe gumețul. Cere scuze pentru vizita neobicinuită și plătește galant.

Din străinătate.

Ruthenii din Ungaria. Revista „Ukrainische Rundschau” din Viena în numărul său prim din 1911 reproduce în întregime articolul nostru „*Rutenii din Ungaria*”, publicat în Nr. 5 al ziarului nostru.

Avem de altfel promisiunea corespondentului nostru, că va continua informațiunile șale atât de interesante asupra situațiunii Ruthenilor din Ungaria.

Miniștrii sârbi decorați. Din Viena ni-se scrie că M. Sa Împăratul Francisc Iosif a oferit următoarele decorațiuni persoanelor, cari și-au câștigat merite cu ocazia încheierii convenției comerciale austro-sârbe: lui Pasici, marea cruce a ordinului Leopold, iar lui Milovanovici și Paciu, clasa I a Coroanei de fier.

Introducerea Zemstwurilor în guvernamele de Vest ale Rusiei. Din Petersburg vine știria că consiliul imperiului a urmat discuția proiectului pentru introducerea instituțiunii zemstwurilor în guvernamele de Vest. D. Stolipin apără proiectul, cu amendamentele Dumei prin cari se restrâng drepturile Polonezilor.

Călătoria împăratului Wilhelm la Londra. „Daily Telegraph” află din Berlin că împăratul Wilhelm va asista la 15 Maiu la desvălirea monumentului reginei Victoriei.

Amintirile lui Bebel despre Singer. Intr'un număr recent al ziarului „Vorwärtz” Bebel publică amintiri despre Singer.

În 1887 Singer a aflat dela un funcționar al poliției politice, care făcea pe bani serviciu de spionaj pentru socialiști, că doi dintre aceștia, anume Schroder la Zürich și Haupt la Geneva, fac serviciul de agenți provocatori printre explozații germani.

Cu ajutorul socialiștilor elvețieni Bebel și Singer ducându-se în Elveția adunară dovezi contra celor doi agenți că ar fi în legături cu delinquentii ordinari și izbutiră să provoace arestarea lor.

Duși la închisoare cei doi mărturisiră că erau agenți plătiți și grație eforturilor făcute de cei doi șefi socialiști se obținură dovezi scrise despre ticăloșia lor.

Prezentate în Reichstag documentele făcură senzație și Bismarck nu mai putea să agraveze legile anti-socialiste pe cari le prezentase parlamentului.

Bebel se ocupă apoi, de legenda milioanelor, a șampaniei și a havanelor plăcute lui Singer. Spune că Singer n'a opus să adune o jumătate de milion și că de ani nici nu mai bea șampanie și nici nu mai fuma decât havanele pe care i le procura frate-său.

Amnestierea arnăuților fugiți din Muntenegru. O iradea comunicată de către legațiunea otomană din Cetinje acordă deplină amnestie aceloră dntre arnăuții fugiți cari voiesc să jure credință Sultanului și să servească țara. Se speră a se pune în acest chip sfârșit luptelor sângeroase, cari durează mereu la granițe.

Greva funcționarilor Statului din Triest. Azi dimineață a început rezistența pasivă a funcționarilor dela toate oficiile Statului. Mișcarea a fost începută de către funcționarii dela poștă și telegraf, la cari s'a asociat funcționarii vamali, funcționarii din porturi și dela antreprizele Statului.

În curând s'au asociat și funcționarii dela celelalte oficii ale Statului.

Impiegații dela căile ferate păstrează o atitudine rezervată.

Funcționarii Statului au amenințat de mult cu rezistența pasivă, dacă nu li se vor împlini cererile pentru sporirea salariilor.

Urmările acestei greve se resimt în tot orașul. Convorbirile telefonice se obțin cu mari întârzieri. Corespondența de azi-dimineață s'a distribuit cu două ore mai târziu. Telegramele suferă de asemenea mari întârzieri.

Un ultimatum turc către Bulgaria și Grecia. „Deutsche Tageszeitung” află din Salonic că comitetul tinerilor turci a intervenit pe lângă guvern, ca să trimită un ultimatum Bulgariei și Greciei, somându-le să retragă imediat bandele trimise în Macedonia. În caz contrar Turcia va fi nevoită să declare război.

Guvernul din Constantinopol încă n'a luat nici o hotărâre în privința cererii comitetului.

Pregătirile militare pentru primăvară continuă în mod febril.

Ocuparea Turchestanului chinez. „Times” află din Petersburg, că guvernul rus face pregătiri pentru ocuparea Turchestanului chinez.

Profanarea unor cimitire la Port-Said. O vie fierbere domnește la Port-Said, unde cimitirele europene au fost profanate și mai multe morminte jefuite.

x Prăvălie nouă de ceasornice și juvaerice în edificiul școlii de fete din strada Weitzer János. Prețuri surprinzător de mici. Serviciu prompt. Repararea oroloageilor se face pe lângă garanție. Se roagă de sprijin binevoitor, pururea gata de serviciu, *Vogel László* orologier și juvaergiu. Arad în edificiu: școlii de fete din str. Weitzer János.

x O aversiune față de mâncare, răgăiala și gura rea e urmarea stomacului prea încărcat. Conform observațiunilor efectuate în spitalul comun-general din Viena 1/2 pocal de apă amară naturală „*Ferencz József*” pe lângă că îmbunătățește pofta de mâncare, în decurs de câteva oare golește fără dureri stomacul. Se capătă în orice prăvălie de apă minerală și în apotece.

x Aveți dureri? Astma, reuma, podagra, dureri de cap ori de dinți? Vați răcit, ori poate curentul va procurat ceva neajuns? Probați Etsafluidul lui Feller, care curmă ori ce durere, vindecă și întărește. E într'adevăr bun! Nu e numai reclam! Duzina de probă francat e 5 coroane. Le fabrică apotecarul Feller, Stubica, Centrale nr. 122 (c. Zagrab).

Rubrica de șach*

1. Regulele de șach

De multe ori vedem șachiști certându-se, asupra unor lucruri, în cari într'adevăr se pare, că amândoi au drept și aceasta provine din cazul, că nu decurge jocul după regulele de șach. Pentru încunjurarea acestor neînțelegeri am crezut de bine, să publicăm înainte de toate regulele jocului de șach, cari trebuie observate și contrarul trebuie făcut atent la eventuale greșeli din simplul motiv, că jocul și-ar pierde tot farmecul și jucătorii se dedau la negrijire. Să ne amintim numai de proverbul nemțesc, foarte bine potrivit aici: *im Spiel gibt's kein Bruder*.

Lăsăm să urmeze regulele:

1. *Tabla de șach* astfel trebuie așezată, în cât patratul ultim din dreapta, în șirul unde vin așezate figurile mari, trebuie să fie alb.

2. În cazul, dacă jucătorii nu se pot uni, cu privire la colorarea figurilor, cu cari au să se joace, aceasta trebuie să se decidă prin tragerea de sorți.

3. Pasul prim îl face totdeauna jucătorul cu figurile albe.

4. Dacă figurile le așezăm greșite ori câte una nu o punem de loc pe tabla, greșeala asta o putem rectifica până ce n'au trecut 4 mutături. În caz contrar jocul să nimicește.

5. *A retrage mutături nu este iertat; astfel figura atinsă trebuie să fie mutată.* Dacă atinșii o figură de a contrarului, atunci trebuie să o luăm jos, dacă se poate lua; dacă însă nu se poate lua jucătorul, care a atins figura e dator să mute cu regele din pedeapsă. Iar dacă nici regele nu-l poate muta (rămânând eventual în șach) atunci să șterge pedeapsa.

6. Regele nu poate sta în șach; la atacarea regelui trebuie să-l facem atent pe contrarul, zicându-i: „șach“.

7. Pionerul, care ajunge până în tabăra contrară adecă până în șirul ultim, poate să fie schimbat prin ori care figură mare chiar și în cazul, dacă jucătorul mai are figura respectivă pe tablă,

8. *La finea jocului, dacă a rămas numai regele singur la unul dintre jucător: contrarul trebuie să-i deie mat în decurs de 50 de mutături, numărând mutăturile aceluia, la care a rămas numai regele.* După 50 de mutături nesuccese jocul e „remis“, adecă rezultatul să neutralizează.

9. *Jocul e remis și atunci, dacă unul dintre jucător, capătă de 50 de ori „șach“ după olaltă.*

10. Pentru o mutătură timpul de gândit au să-l hotărască jucătorii.

Acestea sunt în general regulele de șach primite de lumea autorizată a șachiștilor. În chestii mai mici de divergință lăsăm deslegarea jucătorilor mai buni.

Explicarea semnelor și a mutăturilor și împărțirea tablei de șach.

Regele	să	înseamnă	cu	lit.	R.
Regina	„	„	„	„	D-(amă)
Turnul	„	„	„	„	T.
Calul	„	„	„	„	C.
Fugarul	„	„	„	„	F.
Pionerul	„	„	„	„	P.

Dar de regulă mutătura pionerului să înseamnă numai cu semnele pătraților, spre exemplu: e2—e4.

Semnele aceste și împărțirea tablei sunt absolut necesare, căci altfel n'am putea vorbi despre șach teoretic, adecă în scris, și n'am putea însemna jocurile admirabile ale măștrilor de șach.

Știri din lumea șachiștilor.

Intrecere de șach în San-remo. S'a aranjat acum nu de mult o întrecere de șach de măștri cei mai eselenți din toată lumea. A luat parte și din Ungaria doi șachiști vestiți: dr. Leo For-

*) Cu N-rul de azi al „Românului“ am deschis o rubrică săptămânală pentru șach, unde cetitorii noștri, cari au însușit jocul acesta atât de frumos, vor fi puși în curent cu știrile actuale din lumea șachiștilor, iar pe de alta parte vom publica jocuri interesante ale măștrilor mari și vom tracta despre șach și teoretice.

gách și Mihail Réti, cel dintâiu din Pesta al doilea din Győr. Mai iau parte următorii șachiști tineri: *Biase, Lowtzky, Kostics, Schewe, Fahrni Rosseli, Pinkerton.*

Cei dintâi sunt până acuma: Fahrni și Lowtzky iar al treilea e ungurul Forgách.

Intrecerea nu s'a finit încă.

BIBLIOGRAFII.

—x—

La librăria diecezană să capătă:

- Albumul armatei române* 27 tablouri frumos lucrate în mai multe colori în mărime de 42/52 . . . . . Cor. 15.—
- Album. Amintiri din România*, cu ocaziunea jubileului de 40 ani de Domnie a M. S. Regelui Carol I. în 18 tablouri colorate . . . Cor. 3.—
- Album, Amintiri din Războiul independenței 1877—1878* . . . . . Cor. 2-50

ECONOMIE.

Bursa de mărfuri și efecte din Budapesta.

17 Februarie 1911.

Prețul cerealelor după 100 kgr. a fost următorul

Grâu nou

De Tisa	—	—	—	—	22:50—22:85
Din comitatul Albei	—	—	—	—	22:35—23:40
De Pesta	—	—	—	—	22:45—23:50
Bănățanesc	—	—	—	—	22:35—23:35
De Bacica	—	—	—	—	22:45—23:16
Secară de calitate I.	—	—	—	—	15:90—16:—
Orzul de nutreț, calitate I.	—	—	—	—	15:80—16:—
Ovăs de calitate I.	—	—	—	—	17:50—17:80
Cucuruz	—	—	—	—	15:05—11:30

Piața grânelor din Aradul-Nou.

17 Februarie 1911.

S'a vândut azi:

Grâu	800 mm.	. . . . .	10:40 — 10:65
Orz	„	. . . . .	7:40 — 7:50
Ovăs	„	. . . . .	7:50 — 7:60
Secară	„	. . . . .	7:— — 7:10
Cucuruz 300	„	. . . . .	4:70 — 4:80

Prețurile sunt socotite în coroane și după 50 gpe

Redactor responsabil: Atanasiu Halmagian.

Un candidat de avocat

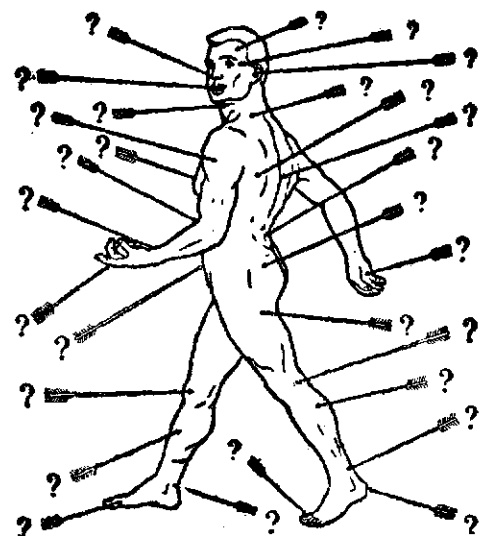
află aplicare momentană în cancelaria subscrisului.

Dr. Vasile Meșter,
advocat, Szászabánya.

Caut un candidat de avocat începător.

Dr. Ioan Suciu,
advocat, Zilah (Szilagy-megye).

Te doare ceva?

I. Renumitul „Fluidul Elza“ alui Feller e, după experiențele noastre liniștitor de dureri, vindecător, încetează durerile; repede și sigur vindecă reumă (spurc), slăbire de nervi, junghiuiri în coaste, influența, dureri de cap, de dinți, de spate, amorteală, durere de ochi, migrață și multe nepomenite aci. Fluidul Elza al lui Feller e folosit cu efect fără păreche la răgușală, catar, dureri de piept și gât și morburii din curent ori răceală. Adevărat e numai dacă pe sticlă este numele „Feller“. — 12 sticle mici sau 6 mari, ori 2 sticle speciale, K. 5 franco.

II. Vestim apoi, că lumea folosește cu efect distins și sigur Pilulele-Rebarbara de mână alui Feller, contra durerilor de stomac, spărciuri, lipsă de poftă, arsuri de fier, greață amețală, răgăeli, haemeroide și alte conturbări de mistuire. — 6 cutii franco cu 4 cor. — Să ne ferim însă de imitațiuni și să adresăm acurat așa:

Eugen V. Feller, apotecar.

Stubica, Centrala 122 (comit Zagrab).

Frații Fischer

fabricanți de pânză de sârmă, de împletitură pentru gard, de site și de satele de sârmă

Arad, str. József főherceg nr. 8.

Fabrica: str. Kossuth nr. 45. Telefon 557.

Recomandă în atențiunea binevoitoare Onor. public magazinul sau bine asortat cu tot felul de obiecte de specialitate cu prețuri afară de orice concurență.

Preț-curent la dorință să trimitte gratuit.

La librăria:

H. Zeidner, Brașov

se află a doua carte pentru deprinderea „Limbei maghiare“ de Koós-Goldiș, edițiunea III-a 1910, aprobată de înaltul min. reg-ung. de culte și instrucție publică sub nr. 120946 din 1 nov. 1910. — Prețul legat 40 fileri. A apărut „Geografia“ pentru școalele populare de Dr. N. Pop, ediția X-a din anul 1911 complet prelucrată și îngrijită de directorul de școală Pompiliu Dan, Zernești. Cartea este întocmită după recerințele celui mai nou plan de învățământ și este înaintată la minist. spre aprobare. Provăzută cu charta colorată a Ungariei costă numai 60 fileri. Domnii învățători primesc după trimiterea a 20 fileri câte un exemplar gratuit dela:

Librăria H. Zeidner, Brașov

Un candidat de avocat

cu praxă bună, află aplicare începând cu 1 Martie în cancelaria avocatului

dr. Iustin Marşieu,
Arad.

Atelier de măsurie

aprovizionat cu cele mai nouă
maşini, model nou.

Cu respect încunostiinţez pe cei interesaţi, că am deschis atelier înzestrat cu modelul cel mai nou de maşini pe strada **Mikes Kelemen, nr. 45—47 în Arad.**

Primesc orice însărcinare de specialitate cu cele mai moderate preţuri asigurându-vă de executare promptă şi acurată.

Rog generosul sprijin, cu cel mai profund respect

Kronberger István,
stoler (măsar) de model.

se primesc învăţacei, cari ştiu româneşte.

Cumpăr

sau dau în schimb pentru alte obiecte:

Recipise de amanet,
aur, argint zdrobit şi bijuterii,

Deutsch Izidor,
orologier şi bijutier.

Arad, str. Weitzer János.
(Palatul Minorităţilor).

Magazinul de oroloage şi bijuterii cel mai mare din Arad. Cea mai ieftină sursă de cumpărat. **Telefon 438.**

Imprumuturi

cu amortizaţie şi imprumuturi pentru funcţionar, **vinderea şi cumpărarea de moşii şi parcelarea lor o mijloace mai avantajoase:**

Biroul de intermediare:

Vig Lajos

Arad, Árpád-tér N. 5.

☺☺☺ Telefon Nr. 671. ☺☺☺

Magazinul electrotehnic al lui:

Kalmár József Arad

Str. Salac Nr. 2. :: Telefon: 242

Montează motoare electrice pentru industriaşi, instalează lumina electrică cu preţurile cele mai moderate, etc. etc.

Cele mai noi suscepţi de

plăci pentru gramofon:

Hulló falevél

din „Czigányszerelem“ şi din „Balkáni hercegnő“

se capătă la

Koch Dániel

Arad, str. Deák-Ferencz.

Vis-à-vis de hotelul „Crucea albă“.

Mare asortiment

de

ghete de bal

în culoarea aurului, din atlas albastru şi trandafiriu, din piele de lăc şi chevreaux

la

Weinberger János

cel mai distins magazin de ghetă.

ARAD, Andrásy-tér nr. 20.

25 (11)

Nádray Mihály

birou de arhitectură

Arad, Fejsze-utca nr. 34.

Execută tot felul de planuri şi zidiri în branşa aceasta. Execuţie constienţioasă. Preţuri foarte moderate. La dorinţă execut planuri şi prospecte.

Aviz.

Înştiinţăm respectuos Onor. public că am luat

Prăvălia de modă pentru bărbaţi şi femei

a lui **Lantos József, Arad, Andrásy-tér nr. 20, sub cele mai favorabile condiţiuni.** Considerând acest prilej bun, suntem în situaţia să oferim toate mărfurile din magazin cu preţurile cu cari s'au procurat.

Rugăm cu cel mai profund respect valorosul sprijin al stim. public

Gross şi Lapikás.

Localitatea de prăvălie se închiază.

Fiți atenți la firmă!

De astădată publicul — din cauza marelui aglomerării de mărfuri — va putea cumpăra ieftin. Spre orientare las să urmeze un scurt extras:

Cămăși tricot, cupțușite cu plisă dela	75 cr.	Cătrințe	25 cr.
Pantaloni tricot, „ „ „	75 „	Jambiere pentru femei	75 „
Cămăși fine pt. bărbați	99 „	Ghete femeiești de iarnă	80 „
Cămăși fine bărb. cu pieptul de mătase	120 „	Umbrele de mătase (ottoman, extrafine)	185 „
Gulere în toate formele	13 „	Bonete elegante	100 „
Manșete colorate sau alae	19 „	Galoși	125 „
Ismene fine	45 „	Mănuși de piele	90 „
Mănuși de piele	50 „	Corsete fine	48 „
Gramafone	8 fl.	Geantă de mână pt. dame	25 „
Plăci duple, diametru 26 cm.	90 cr.	Trico pentru copii	30 „
Păpuși	275 „	Ciorapi (patent)	15 „
Ploiere de mătase pt. domni	170 „	Haine de trico pt. fete	75 „
Ghete cu talpa dublă pt. domni	60 „	Imbrăcăminte de iarnă	120 „
Bretele	25 „	Ghete cu șirete pentru copii	55 „
Cămăși de pânză fină pentru femei	55 „	Bretele pentru copii	04 „
Corsete brodate	81 „	Șăpci tricotate pt. băieți	82 „
Cămăși tricotate pentru femei	50 „	Batiste pentru copii	04 „
Trico pentru femei	59 „	Mănuși împletite de iarnă	15 „
Ciorapi de iarnă femeiești	25 „	Jambiere pt. copii	35 „
Mănuși tricotate și căptușite pt. femei	20 „	Galoși pt. copii	90 „

Depozit de haine de iarnă pentru copii, jucării; cele mai frumoase obiecte dela 25 cr. — Geamantane din piele americană dela 65 cr. în sus. — Geamantan cu cute dela 225 cr. în sus. — Corfițe de piele de târg dela 30 cr. în sus. — Serviz pentru 6 persoane pentru vin, bere și rachiu dela 90 cr. în colo. — Fructiere cu 6 tălgerușe, dela 90 cr. în colo.

Afară de acestea vă stau la dispoziție cele mai frumoase obiecte ocazionale de argint china, cu prețuri fabuloase. — Depozit de jucărele și căruțe de păpușe. — Mare asortiment de cordoane de gumă cu cus. aur și mătase cca 50 cr. Plăci de gramafon în preț de 1 fl. — Mănuși, imitație de piele cu căptușală fină 35 cor. — Asortiment de boa și manșoane.

Pentru comoditatea publicului, am aranjat clinica de păpușe, în care se vindecă totfelul de păpușe și să pregătesc modele.

Fieștecare cumpărător are favorul de a-și mări o fotografie.

Asortiment de căruțe pentru păpușe dela 4 fl. 75 cr. în sus.

Toate se capătă în bazarul de concurență din edificiul teatrului, vis-à-vis de cei 13 martiri, a lui

REICH EL.

Banca generală de asigurare mutuală „TRANSYLVANIA“

Sibiu, str. Cîsnădiei 1-5 (în casele proprii).

Acceptează asigurări asupra vieții omului în cele mai variate combinațiuni, pe lângă premii solide și în condițiuni culante. — Să recomandă ca deosebit de avantajoasă încheierea unei asigurări pe caz de moarte și cu termen fix, după cel mai nou tarif introdus, **tariful X. c), la care este garantată o scădere de 3% a premiilor anuale.** De pildă:

O persoană în etate de 25 ani asigură suma de K. 10.000 după acest tarif, plătită imediat după moartea ei, cel mai târziu după 30 de ani. În cursul celor cinci ani primi premiul la aceasta asigurare va face K. 965.20. De aci încolo însă premiul scade cu 3% anual, astfel:

după anul 5-le e cu $5 \times 3\% = 15\%$ după anul 15-lea cu $15 \times 3\% = 45\%$
 „ „ 6-lea „ $6 \times 3\% = 18\%$ „ „ 25-lea „ $25 \times 3\% = 75\%$

Va să zică persoana asigurată va plăti în anul al 26-lea numai un pătrar din premiul cu care începe în al 27-lea an și mai puțin, etc.

Aceste reduceri nu atarnă de profitul curat referitor, ci cum s'a amintit mai sus, sunt garantate prin bancă. Intreg premiul prestat face în urma acestor reduceri chiar și după o durată de 30 de ani a asigurării K. 6300. — pentru care sumă se achită un capital de K. 10.000. Dacă însă moartea asiguratului s'ar fi întâmplat mai înainte, banca ar fi plătit erezilor K. 10.000 — iar ca premii s'ar fi plătit și mai puțin decât K. 6300.

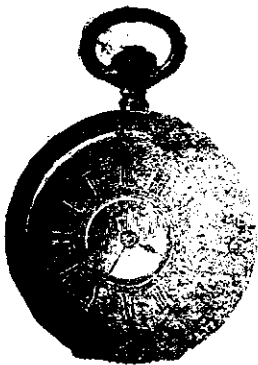
Prospecte și informațiuni asupra acestui tarif, cum și asupra tuturor celorlalte tabele, se dau în orice timp prin Direcțiune și prin reprezentanții ei cu toată prevenirea.

Reprezentanța pentru Arad se află la D-nul Iuliu R. Herbay, strada Szécsenyi Nr. 1.

Acquisitori se caută pretutindenea.

(60) 1-5

Az aradi vár és a Brandes-féle ár között Nincs semmi kár.

Oroloage noi pe lângă garanță de 5 ani.

Reparări se fac pe lângă garanță de 3 ani.

Comenzile se execută ieftin și prompt. — Cei cari se adresează cu provocare la acest ziar primesc 5% rabat.

- Cine dorește să cumpere ieftin și bine.
- Cine dorește să cumpere ciornic bun și ieftin (pe lângă garanță de 5 ani.)
- Cine dorește reparări bune și ieftine (pe lângă garanță de 3 ani).
- Cine dorește să cumpere articlii ieftini de aur, argint și dublé

să meargă la firma

BRANDES D.

orologier artistic Chronometer, giuvaergiu și optic,

Arad, Andrásy-tér Nr. 8. (Vis-à-vis de biserică Minorităților)

sau

la filială Strada Fábrián László (mai nainte — Miksa) Nr. 1. (în apropiere de gară).

„Ardeleana”, instituit de credit și economii în Orăștie-Szászváros.

Active.	Contul Bilanț pro 1910.		Pasive.		
	Cor.	f.		Cor.	f.
Cassa	128320	51	Capital societar	1000000	—
Giro-Conto	68896	80	Fond de rezervă . . . . . C. 300000—		
Cambii de bancă . . . . . C. 2687820·17			Fond special de rezervă . . . . . > 448823·37		
Cambii cu acoperire hipotecară . . . . . > 1606651·94	4294472	11	Fond de penziune . . . . . > 123796·72	872620	09
Imprumuturi hipotecare . . . . . C. 982355·27			Depuneri	3489603	30
Imprumuturi hipotecare cu anuități . . . . . > 448692·69	1431047	96	Reescompt	1408668	10
Obligațiuni cu cavenți	186813	—	Lombard	132000	—
Conturi-curente cu acoperire	441240	67	Conturi curente	214870	64
R. Kaess și întreprinderea electrică	451523	37	Imprumuturi hipotecare cedate	365497	29
Efecte publice	442369	55	Deposit de cassă	36696	29
Realități	185734	74	Diverși creditorii	9342	29
Efectele și realitățile fondului de penziune	123796	72	Interese anticipate și transitorii	105266	88
Mobilier	9500	—	Profit curat	168129	93
Diversi debitori	38979	38			
	7802694	81		7802694	81

Spese.	Contul Profit și Perdere.		Venite.		
	Cor.	f.		Cor.	f.
Interese:			Profit transportat	4157	98
pentru fondul de rezervă . . . . . C. 6000—			Interese:		
> depuneri . . . . . > 149000·08			dela imprumuturi cambiale . . . . . C. 222198·94		
> reescompt . . . . . > 82094·54			> imprum. camb. cu acop. hip. . . . . > 109851·83		
> imprum. hip. cedate . . . . . > 15378·86	252473	48	> imprumuturi hipotecare . . . . . > 76488·88		
Spese:			> imprumuturi hip. cu anuități . . . . . > 20462·82		
salare și bani de cuartir . . . . . > 35159·16			> imprum. pe oblig. cu cavenți . . . . . > 22255·91		
marce de prezență . . . . . > 3073—	61634	87	> efecte publice . . . . . > 14321·96		
spese generale și chirii . . . . . > 23402·71			> conturi curente . . . . . > 16892·93	482473	27
Contribuție:			Venitele întreprinderii electrice	28489	16
directă . . . . . > 21392·21			Chirii	6135	12
de 10% după inter. de depuneri . . . . . > 14900—	36292	21	Proviziuni	5954	35
Amortisări:					
din efectele publice . . . . . > 2328·95					
> mobilier . . . . . > 1709·19	8679	39			
> diverse . . . . . > 4641·25	168129	93			
Profit curat					
	527209	88		527209	88

Orăștie,-Szászváros, la 31 Decembre 1910.

J. J. Căpățatu m. p.,
dir. executiv.

Simion Vlad m. p.
contabil.

DIRECȚIUNEA:

Dr. Joan Popu m. p.,
președinte.

Elie Popovici m. p.

Joan J. Vulcu m. p.

Dr. Silviu Moldovan m. p.,

Constantin Baicu m. p.

Joan Branga m. p.

Nicolae Vlad m. p.

Dr. Romul Dobo m. p.

Subsemnatul comitet de supraveghiere am examinat conturile prezente și le-am aflat în ordine.

Orăștie,-Szászváros, la 6 Februarie 1911.

Joan Popovici m. p.,
președinte.

Procopiu Kerlea m. p.

Simion Corvin jun. m. p.

Joan Moța m. p.

Vasile C. Osvadă m. p.

Sava Raicu m. p.
revizor expert al „Solidarității”

„Codreana“

instituit de credit și economii, societate pe acții în BĂSEȘTI.

hitel- és takarékpénztári intézet részvénytársaság ILLÉSFALVÁN.

Convocare.

Domnii acționari ai institutului de credit și economii „CODREANA“, societate pe acții în Băsești, să invite conform Șu-lui 19 din statute la a

V-a adunare generală ordinară

care se va ține în Băsești (localul institutului) Luni în 6 Martie st. n. la 10 oare a. m.

Obiectele:

1. Deschiderea adunării generale prin președinte.
2. Designarea alor 2 notari adhoc, alor 2 membrii pentru verificarea procesului verbal și esmiterea alor 2 scrutinători.
3. Raportul anual al direcțiunii, raportul anual al comitetului de supraveghiere, stabilirea bilanțului pe anul de gestiune 1910, fixarea dividendelor și deliberarea direcțiunii și a comitetului de supraveghiere.
4. Impărțirea profitului curat.
5. Fixarea prețului marcelor de prezență, plata direcțiunii și a comitetului de supraveghiere, precum și plata suplimentară a funcționarilor.
6. Determinarea scopului spre cari la propunerea direcțiunii este a se întrebuița profitul net a anului conform Ș. 99. din statute.
7. Alegerea alor 3 membrii în direcțiune din cari 2 cu mandat de un an, iar unul cu mandat de 4 ani, și a unui membru în comitetul de supraveghiere cu mandat de doi ani conform modificării statutelor ȘȘ. 35 și 56.
8. Eventualele propuneri.

Să atrage atențiunea domnilor acționari la următoarele dispoziții din statute:

Ș. 22. Pentru folosirea dreptului de vot se recere, ca acționarul să fie trecut ca proprietar al acțiilor sale în registrul acționarilor cel puțin cu un jumătate de an și ca atari cel puțin cu una zi înainte de adunarea generală să depună pe lângă revers la dispozițiunea direcțiunii institutului, respective la locurile designate de direcțiune acțiunile sale, ori titlurile provizoare eventual și documentele de plenipotență.

Ș. 23. Dreptul de vot se poate exercita în persoană ori prin plenipotențiat, care însă numai acționar poate fi. Minoreni să reprezintă prin tutorii naturali ori legali ai lor, curanzii prin curatorii, corporațiunile prin plenipotențiați, femeile prin băruții lor. În aceste cazuri plenipotențiații pot fi și neacționari.

Ș. 24. Acționarii în adunările generale până la cinci (5) acții după fiecare acție, dela (5—10) cinci până la zece tot după (2) două, dela (10) zece în sus tot după (5) cinci acții, au un (1) vot.

Acțiunile depuse la locurile designate de direcțiune se vor lua în considerare numai încât reversul despre depunere cel mult în ziua premergătoare adunării generale s'a depus la institut.

În legătură cu dispozițiile Ș. 22. din statute avem onoare a notifica că în ședința plenară direcțională, ținută în 2 Februarie 1911 pentru depunerea respective primirea acțiilor respective a titlurilor provizoare și a documentelor de plenipotență s'au designat în acest an respective au fost rugate institutele „Albina“ Sibiu, „Silvania“ Șimleul-Silvaniei, „Sălăgiana“ Jibou, „Bihoreana“ Oradea-mare, „Patria“ Blaj, „Oraviciana“ Oravița, „Mercur“ Năsăud și „Poporul“ în Lugoj.

Direcțiunea institutului.

Contul-Bilanț pe anul 1910. — Mérleg-számla 1910 évről.

ACTIVE — VAGYON		Cor.	fil.	PASIVE — TEHER		Cor.	fil.
Cassa în număr. — Készpénz.		20204	05	Capital social. — Alaptőke.		200000	—
Bon în Giro-Conto la Banca Austro-Ungară și la alte bănci.				Fond de rezervă. — Tartalékalap . . . . . C.	16974	38	
Oszták-Magyar bank Giro-számlája és más intéz. számlái .		902	62	Fond de penziuni. — Nyugdijalap . . . . . „	1664	—	
Cambii: — Váltótárca:				Fond cultur. și de binefacere—Jótekonyczélualap „	941	36	19579
Cambii de bancă. — Bankváltók. . . . . C.	283807	—		Depuneri spre fructificare. — Betétek			441544
Cambii cu acoperire hiptec. — Jelzálogilag				Reescont. — Visszeszámítás			138668
bizt. váltók . . . . . „	408987	—	692794	Dividendă neridicată. — Fel nem vett osztalék			456
Împrumuturi ipotecari. — Jelzálog kölcsönök.		94309	—	Diverse conturi creditoare. — Különféle követelő számlák .			6896
Capital social neincurs. — Benem folyt alaptőke		4066	—	Interese transitoare anticipate. — Átmeneti kamatok			14396
Anticipațiuni. — Előlegek		8915	52	Profit curat. — Tiszta nyereség			15929
Efecte. — Értékpapírok		4520	—				
Realități. — Ingatlanok		10649	—				
Mobiliar. — Főlszerelés . . . . . C.	1234	46					
10% amortizare. — 10% leírás . . . . . „	123	45	1111				
			837471				20

Contul Profit și Perdere pe anul 1910. — Veszteség- és Nyereség-számla 1910 évről.

DEBIT — TARTOZIK		Cor.	fil.	CREDIT — KÖVETEL		Cor.	fil.
Interese — Kamatok:				Interese — Kamatok:			
Fond de rezervă. — Tartalékalap kamat . . . . . C.	652	88		Dela cambii de bancă. — Bank váltóktól . . . . . C.	17832	07	
„ „ penziuni. — Nyugdijalap kamat . . . . . „	64	—		„ „ cu acop. hip. — Jelz. bizt. váltóktól . . . . . „	27784	73	
„ „ cultural. — Jótekonyczélualap kamat . . . . . „	37	36		„ împrum. hip. — Jelzálog kölcsönöktől . . . . . „	7027	30	52644
Depuneri spre fructificare. — Betét kamat . . . . . „	20238	81		Proviziuni. — Jutalékok			8356
Reescont. — Visszeszámítási kamat . . . . . „	8407	92	29400	Taxe de cereri. — Kérvény díjak			101
Dare — Adó:				Diverse. — Különfélék			1723
Directă și comunală. — Egyenes és községi adó C.	3041	83					
Competință de timbru. — Bélyegilleték . . . . . „	32	28					
10% după inter. de dep. — 10% betétkamat adó „	2023	88	5097				
Spese — Költségek:							
Salare. — Fizetések . . . . . C.	6693	32					
Marce de prezență. — Jelenléti díjak . . . . . „	620	—					
Chirie. — Házbér . . . . . „	897	32					
Relut de cvartir. — Lakberek . . . . . „	441	65					
Curent. — Kezelési költségek . . . . . „	3621	95	12274				
Amortizări — Leírások:							
10% din mobiliar. — 10% felszerelésből		123	45				
Profit curat. — Tiszta nyereség			15929				62826
			62826				12

Băsești, la 31 Decembre 1910. — Szilágyi-illésfalva, 1910. december 31.

Mihai Bohățiel m. p.,
director executiv. — vezérigazgató.

Iacob Felezeu m. p.,
contabil. — könyvelő.

Direcțiunea: — Igazgatóság:

George Pop de Băsești mp., Vasile Pop mp., Vasile Mica mp., Dr. George Pop mp., Antoniu Băliban mp., Petru Pop mp., Dr. Mihailu Pap mp.,
prezident. — elnök. v.-prezident. — alelnök.

Subsemnatul comitet de supraveghiere am examinat conturile prezente și le-am găsit în deplină consonanță cu registrele institutului. — Alólirott felügyelő-bizottság jelen számlákat megvizsgáltuk és összehasonlítván az intézet könyveivel, helyesnek és megegyezőnek találtuk.

Băsești, la 24 Ianuarie 1911. — Szilágyi-illésfalva, 1911, január 24.

Andrieu Cozma mp., prezident-elnök.

Dominic Rațiu mp.

Vasile Gavriș mp.

George Maior mp.